

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Historie
Studijní program: Bakalářský B7106
Studijní obor: Kulturně historická a muzeologická studia

Miloslav Pávek – Osobnost a dílo

Miloslav Pávek: his Personality and Work

Bakalářská práce: 12-FP-KHI-060

Autor:

Podpis:

Zuzana Černá

.....

Vedoucí práce: PhDr. Miloslava Melanová.

Konzultant: Mgr. Robert Filip

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
74	0	6	0	3	2

V Liberci dne: 25. 6. 2012

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra historie

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Zuzanu Černou

adresa: Haškova 949/26, Liberec 6 46 006

studijní obor (kombinace): KULTURNĚHISTORICKÁ A MUZEOLOGICKÁ STUDIA

Název BP: Miloslav Pávek – Osobnost a dílo

Název BP v angličtině: Miloslav Pávek: his Personality and Work

Vedoucí práce: PhDr. Miloslava Melanová

Konzultant: Mgr. Robert Filip

Termín odevzdání: duben 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 22.4.2010

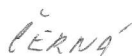

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát):

Datum:

Podpis:

Název BP: MILOSLAV PÁVEK – OSOBNOST A DÍLO

Vedoucí práce: PhDr. Miloslava Melanová

Cíl: Vytvoření inventáře k pozůstalosti M. Pávka, uložené v SOkA Liberec a vytvoření biografie významného konstruktéra a znalce dějin textilní výroby.

Požadavky: Práce bude obsahovat jednak zpracovaný inventář fondu a dále biografii sestávající z částí:
Životopisná data (nacionále, rodina)
Profesní životopis (včetně vzdělání)
Technické inovace a vynálezy
Soupis publikovaných prací

Metody: Analýza a systematické zpracování archívního fondu.
Analýza vydaných prací M. Pávka a vyhodnocení jejich zaměření.
Shromáždění výpovědí pamětníků (spolupracovníci, přátelé, rodinní příslušníci). Syntetické zpracování biografie.

Literatura: Seznam pramenů a literatury viz příloha

Čestné prohlášení

Název práce: Miloslav Pávek – Osobnost a dílo

Jméno a příjmení autora: Zuzana černá

Osobní číslo: P08000579

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 25. 6. 2012

Zuzana Černá

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí své bakalářské práce, PhDr. Miloslavě Melanové za podporu a možnost tuto práci zpracovat. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Robertu Filipovi ze Státního okresního archivu Liberec za pomoc s vypracováním archivního fondu. Můj dík také patří dceři pana Miloslava Pávka za ochotu se se mnou podělit o informace ze soukromí svého otce. V neposlední řadě bych ráda poděkovala své skvělé rodině a přátelům za oporu, kterou mi poskytovali během celého mého studia.

Anotace

Autor: Zuzana Černá, Kulturně historická a muzeologická studia

Název BP: Miloslav Pávek – Osobnost a dílo

Vedoucí BP: PhDr. Miloslava Melanová

Předkládaná práce se zabývá životem a prací významného konstruktéra patentů v textilní výrobě a autora knih o historii textilní výroby, Miloslava Pávka. Primárním úkolem bylo uspořádání a vytvoření inventáře fondu *Dipl. Ing. Pávek Miloslav, pozůstalost* ve Státním okresním archivu Liberec. Na jeho základě je sestaven i jeho životopis a odborná činnost. Kromě pozůstalosti v archivním fondu jsem využívala i výpovědi Pávkovy dcery, Ivy Kvapilové.

Práce je dělena na životopis, publikační činnost s analýzou Pávkových děl a výzkumnou činnost. V příloze se nachází mnou sestavená archivní pomůcka fondu Pávek Miloslav, Diplomovaný technik, jeho inventární seznam a několik fotografií.

Klíčová slova:

Miloslav Pávek, dějiny textilu, patenty, textilní výroba.

Annotation

Author: Zuzana Černá, Cultural-Historical and Museology Studies

Thesis title: Miloslav Pávek - Personality and work

Thesis supervisor: PhDr. Miloslava Melanová

The presented thesis deals with the life and work of a significant constructor of textile production patents and an author of books about textile production history, Miloslav Pávek. The primary goal was an arrangement and creation of an inventory of the fond *Dipl. Ing. Miloslav Pávek, estate* at the National District Archive Liberec. His biography and scientific work is also based on the inventory. Besides the estate in the archive fond I also made use of a testimony of Pávek's daughter, Iva Kvapilová.

The thesis consists of the biography, published works with an analysis of Pávek's works and research. The appendix features an archive aid of the fond, which I compiled, titled Pávek Miloslav, certified technician, his inventory list and several photographs.

Key words:

Miloslav Pávek, History of textile, patents, textile production.

Annotation

Autor: Zuzana Černá, Kulturhistorische und museologische Studien

Name der Bachelorarbeit: Miloslav Pávek – Persönlichkeit und Werk

Leiter der Bachelorarbeit: PhDr. Miloslava Melanová

Die vorliegende Bachelorarbeit beschäftigt sich mit dem Leben und Werk des Konstrukteurs von Patenten in der Textilproduktion und des Autors der Bücher über Historie der Textilproduktion, Miloslav Pávek. Die primäre Aufgabe der Bachelorarbeit war das Inventar von Fonds *Dipl. Ing. Pávek Miloslav, die Hinterlassenschaft* im Staatlichen Kreisarchiv Liberec anzuordnen und zu schaffen. Sein Lebenslauf und fachliche Tätigkeit ist auf Grund des Inventars zusammengestellt. Außer der Hinterlassenschaft im Archivfonds benutzte ich auch die Aussagen der Tochter von Pávek, Iva Kvapilová.

Die Arbeit ist in Teile Lebenslauf, Publikationstätigkeit, Analyse der Werke von Pávek und Forschungstätigkeit aufgeteilt. In der Anhang befinden sich von mir zusammengestellte Archivhilfsmittel für Fonds Pávek Miloslav, Diplomtechniker, und weiter noch die Inventarliste und einige Fotografien.

Die Schlüsselwörter:

Miloslav Pávek, Textilgeschichte, Patente, Textilproduktion.

Obsah

Obsah	8
Úvod.....	9
Rozbor pramenů a literatury	10
Životopis	12
Publikační činnost.....	23
Samostatné publikace.....	23
K dějinám textilní výroby	23
Vlastivědné publikace	32
Nepublikované knihy	33
Sborníky	35
Kompletní seznam publikací.....	41
Výzkumná činnost – získané patenty.....	43
Závěr	49
Seznam pramenů a literatury	51
Prameny	51
Literatura.....	51
Nevydané publikace.....	52
Webové stránky	52
Seznam příloh	54
Příloha I. Archivní pomůcka č. 430 a Inventární seznam.....	54
Příloha II: Fotografie.....	54

Úvod

Má práce se věnuje osobnosti Miloslava Pávka, významného vynálezce a konstruktéra mnoha patentů v textilní výrobě a autora knih o dějinách textilní výroby. Hlavním cílem práce bylo uspořádat fond jeho pozůstalosti ve Státním okresním archivu Liberec, sestavit k němu inventář a zároveň vytvořit jeho biografii, osobní i profesní. A nakonec vytvořit bibliografii jeho prací.

Především jsem se musela seznámit s obsahem samotné pozůstalosti, rozčlenit jí a analyzovat podle metodických pokynů pro zpřístupňování osobních fondů.¹ A zároveň dle *Základních pravidel pro zpracování archivního materiálu*, Praha 1960, Vyhlášky č. 645/2004 Sb., Vyhlášky č. 192/2009 Sb., Archivní příručky, Praha 1965 a *Základních pravidel pro zpracování archivního materiálu a jejich aplikace při zpracování archivních pomůcek* v pořádacím programu Bach. Zhotovená Archivní pomůcka k fondu a její inventář jsou zařazené do příloh. Přílohy pak dělím na dvě části a to na Archivní pomůcku a Inventární seznam. Druhou částí příloh jsou fotografie.

K profesní činnosti pana Pávka se v archivním fondu nacházejí patentní listiny, které získal, a právě ty jsou nejlepším pramenem k poznání Pávkovy výzkumu. Jejich seznam a stručné shrnutí informací k nim se nachází v samostatné kapitole. Podrobnou analýzu jsem ovšem nevypracovávala, jelikož je příliš technologicky náročná a plnohodnotného rozboru by se měl chopit spíše odborník na textilní technologie.

Další částí práce bylo sestavení kompletní bibliografie, rozbor prací a jejich zaměření. Vypracování bibliografie jsem založila především na fondu, kde se vydané práce nacházejí. Dále jsem procházela sborníky, do kterých pan Pávek psal. K úplnému uzavření seznamu jsem kontaktovala PhDr. Hozáka z knihovny *Národního technického muzea*, jelikož s ním Miloslav Pávek spolupracoval na jednom ze sborníků, a tak jsem chtěla zjistit, zda nemají k Pávkově osobě něco dalšího. Při analyzování publikací jsem pak pochopitelně veškeré knihy procházela.

Nejpříjemnější prací určitě bylo absolvování rozhovoru s dcerou pana Pávka, s paní Kvapilovou k dokončení jeho biografie. Velmi si cením ochoty a otevřenosti, kterou mi během našeho rozhovoru projevila a umožnila mi tak blíže poznat jejího otce. Jako primární pramen k vypracování životopisu mi ovšem sloužil archivní fond.

---

¹ EDEREROVÁ, R. - PODANÝ V., Sborník archivních prací, 1984, s. 322- 323.

Rozbor pramenů a literatury

Primárním pramenem pro mou práci byl archivní fond *Dipl. Ing. Pávek Miloslav, pozůstalost*, uložený ve *Státním okresním archivu Liberec* od roku 1993. Jako sekundární pramen k poznání osobnosti pana Pávka jsem využila svědectví jeho dcery Ivy.

Z literatury jsem používala pouze knihy pana Pávka. Hlavním důvodem je to, že analýza jeho prací je součástí celé mé práce i na základě zadání. A druhým důvodem je vysoká odborná úroveň jeho knih, tudíž i u vysvětlování odborných termínů nebylo nutné využívat jiné publikace. Veškeré komentáře týkající se textilní technologie v poznámkovém aparátu jsou tedy, až na výjimky, založeny na knihách M. Pávka.

Posledním pramenem využitým v mé práci jsou internetové zdroje. Jedná se však především o webové stránky obce Řetůvky, odkud Miloslav Pávek pochází, nebo města Ústí nad Orlicí. Dále web knihovny *Národního technického muzea*, stránky *Státního okresního archivu v Ústí nad Orlicí* a *Státního oblastního archivu v Zámrsku*. Specifičtější je webová stránka TEXITE, která se zaměřuje na pojmy z oblasti textilu, a dále jí zmiňuji hlavně v souvislosti s Pávkovým *Textilním výkladovým slovníkem*.

Archivní fond *Dipl. Ing. Pávek Miloslav, pozůstalost* se nachází ve *Státním okresním archivu Liberec*. Písemnosti byly předány do SOkA Liberec manželkou po jeho smrti v roce 1992. Fond čítá jedenáct kartonů a jedná se hlavně o osobní korespondenci pana Pávka a jeho odbornou činnost. Z osobních dokladů se zde nachází pouze rodný list, ale co je z mého pohledu skutečně důležité, jsou jeho osobní vzpomínky. První, pouze dvě stránky dlouhý životopis pochází patrně z roku 1964.² Zde stručně představuje svou rodinu a jinak se zabývá svým profesním životem. Mimo jiné zde zmiňuje například vynález bezvřetenového spřádání.

Druhé a obsáhlejší vzpomínky jsou nazvány *Práce mladých textiláků za kapitalistické éry*, jak je sám Pávek nazval. U nich bohužel chybí vodítko pro určení doby vzniku, domnívám se však, že vznikly o něco později než ty zmiňované výše. Zde, jak sám název vypovídá, se soustředí především na své působení v textilní továrně

---

² Na konci je zmínka o dětech, kterým v době psaní měly být tři roky, přičemž se narodily v roce 1961.

u Ústí n/Orlicí.³ Oba dokumenty jsou hodnotné především svou autenticitou a užitečné i z hlediska poznání reálií panujících v textilních továrnách na konci 30. let 20. století.

Kromě zmíněných pamětí jsou dobrým pramenem také dopisy, od kterých si Miloslav Pávek nechával kopie. Proto se dá dohledat, kam psal a co ho zajímalo. Malou část korespondence představují dopisy rodinné povahy, například těsně porevoluční psaní od přátel. Mnohem větší část dopisů se týká profesního života pana Pávka.⁴

Archivní fond blíže specifikuji v archivní pomůcce, která se nachází v příloze. Je zde popsána struktura, historie a rozbor obsahu fondu spolu s životopisem Miloslava Pávka.

Pro mou práci byl archivní fond důležitý i z toho důvodu, že se v něm nacházejí vydané i nepublikované knihy pana Pávka. Je to o to důležitější, že některé jeho práce se mi nepodařilo najít v knihovně. Největší problém byl s publikací „700 let obce Řetůvky“ u které se mi dlouhou dobu nedařilo zjistit, zda skutečně vyšla a to i když jsem psala přímo na úřad obce. Jinak se publikacemi blíže zabývám v samostatné kapitole, proto je tu nebudu podrobně popisovat.

Jako sekundární pramen mi sloužil rozhovor s paní Ivou Kvapilovou, dcerou pana Pávka. Paní Kvapilová byla během našeho rozhovoru velice vstřícná a komunikativní. Z jejích slov šlo dobře rozpoznat, jak si svého otce váží a že jí velmi chybí. Během rozhovoru jsem si všimla jedné věci, která vztah mezi nimi osvětluje bližším způsobem než cokoli jiného – ze začátku o svém otci mluvila v minulém čase a potom samovolně přešla do času přítomného, tj. z „táta byl“ do „táta je.“ Pochopitelně je třeba mít na paměti, že se jedná o vzpomínky na osobu velmi blízkou a jako takové mohou být idealizované. Nicméně i idealizované vzpomínky mají svou váhu, protože co o člověku vypovídá víc než to, že schází svým blízkým?

V souvislosti s rozhovorem s paní Kvapilovou musím zmínit i Pávkovu zetě, pana Prof. Sayeda Ibrahima, který je manželem druhé dcery pana Pávka, Evy a pracuje na *Katedře textilních technologií* na *Technické univerzitě*. Velmi si cením jeho ochoty poskytnout mi na paní Kvapilovou kontakt.

---

³ Viz. životopis

⁴ Státní okresní archiv Liberec, fond Dipl. Ing. Pávek Miloslav, pozůstalost, karton 1, inv. č. 5, Korespondence osobní 1967–92. (dále pouze SOkA, fond Pávek)

Životopis

Miloslav Pávek se narodil v obci Řetůvka 14. 5. 1923 Anně Pávkové, za svobodna Kovaříkové a textilnímu dělníku, Josefu Pávkovi.

Obec Řetůvka se nachází několik kilometrů za Ústím nad Orlicí. V této oblasti došlo v polovině 19. st. k rozmachu textilního průmyslu a strojírenství, hlavně ve spojitosti s výstavbou železniční tratě Praha-Olomouc. Už před zprůmyslněním zde ovšem pro místní obyvatele představovala textilní výroba hlavní zdroj obživy, hned vedle zemědělství. Rozvíjeno bylo hlavně domácí tkalcovství.⁵ Ostatně i předci Miloslava Pávka se věnovali textilní výrobě, jak vyplývá z jeho rodokmenu, jenž je součástí archivního fondu. Jeho rodina byla v oblasti Ústí nad Orlicí, respektive ve vesnici Velká Řetová (dnes jen Řetová), usídlena minimálně od konce 16. století. Z této doby pochází zmínka v obecní matrice, kde je zaznamenán jakýsi podruh Jiřík Pávek, jež se pravděpodobně narodil roku 1595, a zemřel někdy před rokem 1651. U dalších dvou generací není zaměstnání uvedeno. Kristián Pávek, narozený roku 1719 je vedený jako chalupník, stejně jako jeho syn, Antonín. Prvním, kdo se věnoval textilnictví, byl Josef Pávek, narozený v roce 1803. Živil se jako tkadlec a podruh. Stejně se uplatnil i Josef Pávek ml., kterému se v roce 1870 narodil syn, opět Josef, budoucí otec Miloslava Pávka. V mužské i ženské linii Pávkova rodokmenu jasně vyplývá, že všichni jeho předci pocházeli z Velké a Malé Řetové až na jednu výjimku. Rozina Kaplanová, manželka Kristiána Pávka, před sňatkem bydlela ve vesnici Říčce, vzdálené od Řetové 12 km.

Miloslava Pávka tak ve výběru zaměstnání ovlivnilo hlavně prostředí, ze kterého vyšel. A to nejen ve smyslu rodinném, ale nemalou roli samozřejmě hrálo i to, že textilní průmysl zaměstnával velkou část obyvatelstva nejen na Ústeckoorlicku, které je známo především jako centrum bavlnářské výroby. A Miloslav Pávek určitě nebyl jediný, kterému již od dětství textil ovlivňoval život. Ve svých vzpomínkách uvádí: „Narodil jsem se v textilácké rodině, kde při snídani i večeři se mluvilo o „špatném díle,“ o „potáčích“ i „žakartkách“ a jiných textiláckých věcech.“⁶ I jeho dvě sestry,

---

⁵ [Http://www.ustinadorlici.cz](http://www.ustinadorlici.cz) [online]. 2011 [cit. 2011-05-25]. Město Ústí nad Orlicí.

Dostupné z WWW: <<http://www.ustinadorlici.cz/mesto/>>.

⁶ SOkA, fond Pávek, karton 1, inv. č. 2, Paměti, rodokmen 1980–1990.

Marta a Marie se uchytily jako textilní dělnice, obě ve *Výzkumném ústavu bavlnářském* v Ústí nad Orlicí. Jeho již zmíněný otec Josef pracoval v Sobotkově továrně v obci Kerhartice, která je dnes částí Ústí nad Orlicí,⁷ sem mu malý Miloslav nosil o prázdninách oběd.

M. Pávek pocházel z velmi skromných poměrů a ve 30. letech byla Pávkova rodina, stejně jako většina ostatních lidí, postižena hospodářskou krizí. Pávkův otec Josef byl již od roku 1933 trvale nezaměstnaný a pouze příležitostně vykonával nějaké zaměstnání. Stálé zaměstnání měl až od r. 1940, kdy začal pracovat jako dělník na stavbě u Československých státních drah. Stejně tak i jeho matka Anna neměla stálou práci a starala se o domácnost. Miloslav Pávek k tomu poznamenává: *„Přišla velmi zlá doba. Marně pokoušeli oba rodiče štěstí před továrními branami. Práce jakoby umřela na úbytě. Nebyla. V pondělí dopoledne jsme se se sestrou těšili, že snad dnes někdo z rodičů o nějakou práci zavadí. Marně! Oba se pravidelně vracívali zkroušeně s tím, že příští týden to zkusí jinde.“*⁸ Proto vše, co se vypěstovalo nebo odchovalo, bylo prodáno, rodina si nenechávala prakticky nic. Díky tomu si, stejně jako mnoho ostatních dětí přivydělával tak, že v létě chodil na borůvky a prodával je. Z vydělaných peněz si pak například kupoval sešity do školy. Pravděpodobně i nedostatek financí se podílel na vývoji jeho osobnosti. Podmínky, ve kterých vyrůstal, dokonale ilustrovala jeho dcera, když popisovala, co jí její otec vyprávěl o dnes tak banální věci, jako jsou boty: *„Boty se šetřily. V létě všichni chodili v krátkých kalhotách bez bot a boty se nosily jen k dlouhým kalhotám v zimě. Aby si boty neničil, tak předstíral, že mu je horko a nosil krátké kalhoty, aby k nim nemusel nosit boty a nezničil si je.“*⁹

Kvůli obtížné finanční situaci v rodině musel M. Pávek už v 15 letech nastoupit do práce v Kadrmanově textilní továrně v Ústí nad Orlicí v obci Kerhartice, kde pracoval jako pomocný dělník. O hledání práce píše ve svých vzpomínkách: *„Každé pondělí před sedmou hodinou jsem přešlapoval před Kadrmanovou továrnou na sukna v Kerharticích.“*(...) *„V polovině ledna (1938 poz.) se u nás zastavil náš soused se*

---

⁷ Ze soukromé továrny se v 50. letech 20. st. stal závod Perla. Krajský soud v Hradci Králové na něj v roce 2009 vypsál konkurz a dnes už výroba neprobíhá. ([Http://perla.cz](http://perla.cz) [online]. 2009 [cit. 2010-10-25]. PERLA, bavlnářské závody, a.s. Dostupné z WWW:

<<http://perla.cz/czindex.php?lang=cz>>.).

⁸ SOkA, fond Pávek, karton 1, inv. č. 2, Paměti, rodokmen 1980–1990.

⁹ Rozhovor: Iva Kvapilová, 17. 3. 2011. (dále pouze Rozhovor: 17. 3. 2011)

vzkazem, že se mám přijít ukázat „mladýmu“ Po pondělí, bylo to 24. ledna mě zavedli do přádelny, kde hučelo 5 spřádacích selfaktorů.“(...) „Tak jsme se stal nastrkovačem dutinek.“¹⁰

Své vzpomínky na práci u Kadrmana nazval „Práce mladých textiláků za kapitalistické éry“ a jejich prostřednictvím se pak dovídáme o běžném životě dělníků v době první republiky, například jak probíhala práce v textilní továrně: „Do prázdných bedniček jsme rovnali dutinky, které jsme současně i třídili podle druhů. Rovnali jsme je tak, aby směřovaly silným koncem k jedné straně a tak byly připraveny k dalšímu použití. Naplněné bedničky jsme připravovali pro jednotlivé stroje. Tam jsme na zavolání přadláka přibíhali nastrkovat za smeknuté potáče.“¹¹ V roce 1938 po vyhlášení částečné mobilizace, kdy někteří muži z továrny ruchovali, nastoupil na místo vazače nití: „Práce vazače byla již kvalifikovanější a tím i náročnější. Udělat správný přísuk při spojování přetržené nitě, aby byl dostatečně pevný a téměř neviditelný to nebylo jen tak!“(...) „Týdenní čištění strojů se samozřejmě provádělo za chodu stoje, i když to bylo „přísně zakázáno.“ Vazač si při něm musel zezadu vlézt pod selfaktor a počkat až vozík vyjel ven. Potom sehnutý s „obfolem“ v ruce musel stačit proběhnout pod nitěmi a setřít z vozíku prach.“¹² Současně se zmiňuje i o „triku“ přadláků, kteří občas snižovali zákrut příze, tím, že do mechanismu zákrutu vložili část dutinky, tím si sice zvýšili produkci, ale pevnost příze byla nižší, a tím pádem méně kvalitnější. Pevnost se zkoušela pomocí závaží, která byla zavěšena na přízi.¹³

Kromě popisu práce zmiňuje i sociální podmínky v továrně. Uvádí třeba pracovní dobu, která trvala od 7:00 do 17:00 nebo absenci šaten. Ovšem šatny stejně nebyly potřeba jelikož se pracovalo v oblečení, v kterém se do práce chodilo. Kalhoty pak bývaly nasáklé olejem a od toho se jim na nohách dělala vyrážka. K doktorovi se ale nechodilo, protože jak píše: „Báli jsme se o práci, kterou jsme tak těžce sháněli“¹⁴ Také zaznamenává způsob stravování přímo ve výrobní hale, kde se rozsadili na prázdné bedny, „vypolstrované“ vlněným odpadem.¹⁵ Líčí i hry mladších, dnes vlastně

---

¹⁰ SOkA, fond Pávek, karton 1, inv. č. 2, Paměti, rodokmen 1980–1990.

¹¹ Tamtéž.

¹² Tamtéž.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž.

dětských, dělníků, kdy po sobě třeba házeli chomáče mokré vlny, které se „*dovedly tak krásně rozplácnout protivníkovy na zádech.*“¹⁶ Jednou se mu prý takto stalo, že čekal na „protivníka“ a trefil účetního.¹⁷

Kromě toho si na účet připsal i první „zlepšovák,“ spočívající v tom, že na stroji jednou šňůrkou nechal pohánět dvě vřetena, kdy se normálně jednou šňůrkou pohánělo jedno vřeteno. Mistr ho za to ale rozhodně nepochválil.¹⁸ Mechanismus ovšem nepopisuje.

V době nedlouho před odpojením Slovenska na jaře roku 1939 vzpomíná na zakázku, kterou dostala továrna pro „*hlinkovce,*“ tedy pro Hlinkovu l'udovou stranu a kdy bylo najednou práce hodně. Pracovní týden v této době začínal již ve 22:00 v neděli večer. Poté dostávala továrna zakázky i od wehrmachtu. Pro civilní obyvatelstvo platili tzv. „*šatenky,*“ tj. poukázky na látky.¹⁹

Při práci v továrně ale patrně na svého zaměstnavatele udělal dojem a ten mu doporučil dokončení školy a dokonce od něj dokonce při odchodu dostal darem látku na oblek. Povedlo se mu ze svých výdělků něco uspořit a od roku 1940 pak začal navštěvovat dvouletou textilní školu v Ústí nad Orlicí. O prázdninách poté pracoval na stavbách jako dělník.

Po absolvování školy v roce 1942 byl totálně nasazen v rakouském Gmundenu, jako dělník v textilní továrně, a to do konce války. Na léta strávená zde nevzpomínal rád a nijak zvlášť o nich nemluvil, přesto si ne vše nechal pro sebe. Mluvil třeba o lidech z oné vesnice, kteří se k nim chovali velmi slušně. K jeho vzpomínkám na tuto dobu patřila i hejna švábů na ubytovně. Vyprávěl o „zábavě“ na ubytovně, kdy se pracovníci bavili házením oněch švábů do kyseliny sírové. Když už se blížil konec války, tak si prý schovávali zbytky chleba, byť plesnivého, aby měli co jíst při cestě zpět domů.²⁰

Po návratu domů z Gmundenu se nakrátko vrátil do textilní továrny Kadrman, potom ale nastoupil do prezenční vojenské služby v Praze. Dosáhl hodnosti svobodníka a seznámil se zde se svou budoucí ženou, Žofií Dolejšovou. Vzali se 21. srpna 1948.

---

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Rozhovor: 17. 3. 2011.

Zajímavé je, že ještě při pobytu v Praze se podílel na přípravě jednoho francouzského filmu. Bohužel jeho rodina si nepamatuje název a ani mě se zatím nepodařilo zjistit, o jaký film šlo konkrétně. Nicméně měl sem vymýšlet techniku, při níž by se daly dělat šlápoty na podlaze. S filmem se pak setkával i dále, když připravoval plakáty pro kina.²¹

Vojenskou službu ukončil roku 1947 a po tom nastoupil u *Národního Podniku Seba* v závodě v Oldřichově v Hájích. Pracoval tu jako technický úředník ve „vigoňové“²² přádelně. V *Sebě* byl zaměstnaný i během převratu v únoru 1948. Dočasně zastával funkci národního správce poté, co byl předešlý sesazen akčním výborem.²³ Postupně pracoval i v dalších funkcích. V Doubí u Liberce, kde bydlel od r. 1949, byl členem Akčního výboru Národní fronty, v Základní organizaci KSČ a Závodní organizaci ROH²⁴. Pracoval ve *Výzkumném ústavu textilních strojů*.

V roce 1948 nastoupil jako plánovač do *Seby* v Tanvaldě na podnikovém ředitelství. Jelikož mu nevyhovovalo dojíždění z Liberce, našel si novou práci a to v *Textilaně* v Rochlicích (později *Rotex*), tam pracoval jako vedoucí přádelny a to do roku 1950, kdy se stal vedoucím pracovníkem výzkumného studijního střediska. V této funkci podával zlepšovací návrhy a patenty. Pracoval zde do r. 1951, kdy byl založen *Výzkumný ústav textilní technologie* a Miloslav Pávek sem přestoupil. Ujal se zde místa výzkumného pracovníka v přádelnách. Věnoval se vývoji průtažných systémů, o nichž mu v roce 1954 vyšla kniha *Průtažná zařízení na textilních strojích*. Podílel se na vývoji nového československého konvertoru na výrobu umělovlákněných řezanců a stroje *Dipra* pro kabílkové spřádání. Od roku 1958 pak byl vedoucím přádelny. Zde také podával, spolu se spolupracovníky řadu patentů. Například to byl systém *Mirlan*, nebo bezvřetenové spřádání *Naspin*, patentován byl i zahraničí.²⁵ O *Mirlanu* říká: „*Se svým výzkumným kolektivem jsme řešili dva typy adaptorů pro tvarované příze z nichž jako nejúspěšnější je systém Miraln, který je t.č. realizován v n.p. SILKA v Liberci. Podle naší dokumentace bylo v SSSR vyrobeno několik tisíc kusů tohoto zařízení.*

---

²¹ Rozhovor: 17. 3. 2011.

²² Příze ze směsi textilního odpadu. Při její výrobě je používán podobný postup jako při mykání vlny.

²³ Mocensko politické orgány, sloužící k uchopení moci komunistickou stranou v roce 1948.

²⁴ Revoluční odborové hnutí

²⁵ Za práci na patentech byl pracovní kolektiv M. Pávka jmenován „kolektivem XII. sjezdu KSČ“ v roce 1962.

*Miraln má vysoké světové parametry a byl dobře hodnocen zahraničními autory v odborném tisku.*²⁶ Patenty získával, jak ve svém „domovském“ výzkumném ústavu v Liberci tak jinde. Například na začátku 80. let spolupracoval na jednom z patentů v brněnském *Výzkumném úřadu pletářském*. Dále pak v *Kovostavu*, národním podniku v Ústí n/Orlicí.

Během svého zaměstnání Pávek pracoval jako dělnický autor v rozhlasovém studiu československého rozhlasu, psal pro něj rozhlasové hry a fejetony. Této činnosti se věnoval do roku 1953. Bohužel žádná z jeho her se nedochovala.

V padesátých letech si doplňoval vzdělání. Začal studovat na večerní *Střední průmyslové škole textilní*. Prý měl problém s přijímacím řízením, kdy se musel napsat dopis v ruštině v azbuce, ale přijat byl díky dobře zvládnutým ostatním zkouškám. Odmaturoval v roce 1959 a o rok později absolvoval VUML²⁷. Nakonec získal titul „Diplomovaný technik“ a dlouho si chtěl dodělat titul inženýra. Vzhledem k nedostatku času od toho upustil. Přesto se však vzdělával celý život samostudiem. Když doma pracoval, tak používal špunty do uší, aby ho nic nerušilo. Podle jeho dcery dokonce jako špunty do uší používal svíčky, jelikož klasické, dnešní špunty se nedaly sehnat.

Miloslav Pávek měl poměrně velký okruh koníčků. Už někde na začátku 60. let začal běhat, postupně se dostal do velmi dobré formy a tu si tímto způsobem udržel až do své smrti. Když začalo jít běhání do „módy“ tak o svých zkušenostech napsal do časopisu *Květy*.²⁸ Hodně i četl, nejvíce literaturu faktu. Dle své dcery měl celkem široký okruh zájmů a půjčoval si z knihovny knihy, které by člověk nečekal, třeba prý knihy o jabloních. Jeho životním postojem totiž byla zásada, že každý člověk by měl vědět pokud možno co nejvíce z různých oborů. Jedna z jeho největších zálib byla historie.²⁹

Fascinovaly ho i paranormální jevy a byl přesvědčený o existenci mimozemského života. Se svou dcerou zkoušeli například pokus se značkami, kdy oba byli na protilehlých stranách pokoje a zkoušeli ty značky hádat. Jednou měl dokonce zhyponotizovat svou manželku. Těžko říct, zda je to pravda, ale údajně se prý díky tomu

---

²⁶ SOKA, fond Pávek, karton 1, inv. č. 5, Korespondence osobní 1967–92.

²⁷ Večerní univerzita marxismu-leninismu, běžně označovaná zkratkou VUML. Škola pro členy strany, studovalo se po večerech při zaměstnání, trvala tři roky a zakončovala se zkouškou.

²⁸ SOKA, fond Pávek, pozůstalost, karton 1, inv. č. 5, Korespondence osobní 1967–92.

²⁹ Rozhovor: 17. 3. 2011.

dostala do stavu, kdy jedla cibuli v přesvědčení, že se jedná o jablko. Dokonce se zajímal o hledání dračích proudů, tj. vyhledávání zkřížených pramenů podzemní vody.³⁰

Velmi se zabýval i historií své rodiny. V jeho pozůstalosti, umístěné v libereckém archivu jsem našla jím sestavený rodokmen spolu s pravděpodobným etymologickým vývojem jména „Pávek,“ podle kterého jméno mohlo vzniknout jako zkomolenina zdrobnělého jména „Pavel.“ Postupným vývojem se přes podoby „Pavlik“ a „Pavik“ dostala až k jménu Pávek.

Také podle novinových výstřížků, které si Pávek schovával, se dá rekonstruovat oblast jeho zájmů. Například si schovával články o výpočetní technice - počítačích. To ostatně souhlasí i s míněním jeho dcery, že kdyby se dožil počítačů, tak by byl nadšen, hlavně proto že když se pracovalo na psacích strojích a udělalo se větší množství chyb, muselo se přepisovat.³¹ Nejčastější jsou články o politice, hospodářství, technice, historii. Kromě toho si schoval i pár článků „mimo“ například onen novinový článek z Květů o běhání. Dále četl noviny jako *Svobodné slovo*, *Technický týdeník*, ze kterého si nechával především články týkající se textilu. Dále *Hlas národa* a *Hospodářské noviny*, po revoluci pak i *Lidové noviny*.

Schoval si také *Malého průvodce po demokracii*, který vyšel v Listech 3/1992 a který napsal Erazim Kohák, kde si zatrhl věty jako: „*Demokracie si vyžaduje nejen vyspělé občanstvo, nýbrž také znalosti, zvyky a mechanismy soužití.*“³² „*V demokracii si většina musí počínat ohleduplně už proto, že zdaleka nevyjadřuje vůli všech.*“³³ „*Svobodný člověk je člověk nezávislý, člověk, který je schopen postarat se o sebe.*“³⁴ „*Demokracii budeme mít až se naučíme obcovat jeden s druhým jako spolu-občané, svobodní a odpovědní lidé dobré vůle.*“³⁵ Což jsou poznatky, kterými se poté řídil a věřil jim. Usuzuji tak opět z rozhovoru s jeho dcerou, jež mi některé názory svého otce na politiku sdělovala při našem rozhovoru.³⁶

---

³⁰ Rozhovor: 17. 3. 2011.

³¹ Tamtéž.

³² KOHÁK, Erazim, *Malý průvodce po demokracii*, Listy 3/1992, s. 2.

³³ Tamtéž, s. 5.

³⁴ Tamtéž, s. 7.

³⁵ Tamtéž, s. 7.

³⁶ Rozhovor: 17. 3. 2011.

Také tvrdil, že „*hezké, drahé věci si umí koupit každý, ale vylepšit si je tak, aby to nějak vypadalo, to každý neumí...*“ A v rámci této zásady například k starému sektorovému nábytku přivařil nožičky, kterými ho nadzvedl, aby vypadal alespoň trochu jinak.

Po únorovém převratu v roce 1948 se, jako mnoho dalších lidí nechal zapsat na kandidátku strany a roku 1950 se pak stal jejím členem. Samozřejmě po válce se ke KSČ přimykalo hodně lidí ve víře v lepší budoucnost a nedá se tedy přesně určit, zda Pávek původně vstoupil do strany z přesvědčení. Avšak z jeho pozdějších projevů, např. z dopisů, ale i ze svědectví jeho dcery Ivy, je více než zřejmé, že s ideou komunismu nesouhlasil, minimálně ne dlouho. Osobně bych se přikláněla k názoru, že do komunistické strany vstoupil pouze proto, aby se dostal dále ve své profesi. I když jako mladý, během své práce v Kadrmanově textilce sympatizoval s odbory a dělnickým hnutím, jak vzpomíná ve svých pamětech.³⁷ Nicméně sympatizování s dělnickým hnutím, levicové názory a souhlas s totalitním režimem má k sobě poměrně daleko.

V srpnu roku 1968 pracoval v Liberci pro rozhlas, podílel se na jeho chodu a připravoval vstupy. Tehdy se také měl setkat s Václavem Havlem. Pro tuto činnost během prvních chvil okupace byl v roce 1969 vyloučen ze strany a zároveň ho sesadili z místa vedoucího pracovníka ve *Výzkumném ústavu*. Nadále tak pracoval jen jako řadový zaměstnanec. Tato skutečnost ho skličovala, nemohl volně pracovat a byl stále pod dohledem. Dnes je těžko představitelná situace, se kterou se musel Pávek jako pracovník výzkumného ústavu potýkat. Například, když pracoval na patentech ve své kanceláři, kde měl vykonávat povolání, za které byl placen. Po celou dobu s ním v místnosti pobýval ještě jeden člověk, jež měl za úkol hlídat, zda se z pracoviště nic nevynáší a všechny papíry musel skartovat.³⁸

Díky tomuto rozčarování z roku 1968 a jeho profesnímu pádu se Pávkovi rozhodli emigrovat do Rakouska. Nakonec to ale neudělali. Podle rozhovoru s Pávkovou dcerou šlo o jeho nechuť žít mimo republiku, kterou chápal jako svůj domov.³⁹ Roli mohly hrát i malé děti. .

---

³⁷ SOKA, fond Pávek, karton 1, inv. č. 2, Paměti, rodokmen 1980–1990.

³⁸ Rozhovor: 17. 3. 2011.

³⁹ Rozhovor: 17. 3. 2011.

Finančně na tom Pávkovi nebyli úplně nejlépe. Měli tři děti – nejstarší dceru Evu, narozenou roku 1949, a pak dvojčata Ivu a Miloslava. Jeho manželka napřed pracovala jako dělnice v textilu a od roku 1953 do roku 1961 v národním podniku *Medika* jako expedientka a následně jako pokojská v hotelu *Imperial*.⁴⁰ Od roku 1961 pak zůstávala doma s dětmi a po trojnásobné operaci páteře pobírala invalidní důchod.⁴¹ On sám jako řadový zaměstnanec v ústavu neměl nijak vysoký plat, přestože postupem doby získal přes čtyři desítky patentů, respektive spolupodílel se na nich. Nadále si přivydělával i publikační činností. Práci na knihách bral i jako svého koníčka. Příkladem může být jeho prakticky celoživotní dílo, *Textilní výkladový slovník*. Na něm opravdu pracoval snad tři desítky let.⁴² Psaní také používal jako určitou formu relaxace, kdy se z problémů dokázal „vypsat.“

Po většinu svého profesního života tedy Miloslav Pávek pracoval ve *Výzkumném ústavu Elitex*, ale v roce 1986 odtud odešel. V jednom z dopisů píše, že musel odejít kvůli neshodám na pracovišti, ale dále to nerozvádí. Podle mínění jeho dcery šlo jednoznačně o nesoulad v pracovních vztazích, Pávkovo nesmíření se se špatným vedením ústavu, a jeho, ne nijak oslnivými výsledky. Podle jejích slov člověk, který má nějakou vizi, nemůže pracovat někde, kde se ve vedení jen těžko najde někdo kompetentní.⁴³

Podstatnou částí fondu Miloslava Pávka v libereckém archivu je rozsáhlá korespondence, většinou se vztahující k jeho profesnímu životu. Druhou část korespondence tvoří Pávkovy dopisy institucím, novinám, televizi a rozhlasu. Dochované jsou v podobě opisů či v podobě jakýchsi „příprav“, kdy je M. Pávek i několikrát upravoval. A právě z těchto dopisů je zřejmý naprostý nesouhlas s děním ve společnosti. Až je překvapující, s jakou otevřeností občas hodnotí „komunistickou morálku“ a kritizuje konkrétní činitele. Za příklad může sloužit nedatovaný dopis do *Rudého práva*, pravděpodobně z první poloviny 80. let 20. století. Opírám se o zmínku o obsazení Afgánistánu ze strany SSSR, které začalo v roce 1979. Úvod dopisu odkazuje na „výměnu názorů na pracovišti“ a objevení několika otázek, na něž není jednoznačná odpověď, a tak se tedy s celou záležitostí obrací na *Rudé právo*.

---

⁴⁰ Rozhovor: Iva Kvapilová, 6. 10. 2011. (Dále pouze Rozhovor: 6. 10. 2011.)

⁴¹ Rozhovor: 6. 10. 2011.

⁴² Podrobněji se jím zabývám v kapitole Publikační činnost – Nevydané práce.

⁴³ Rozhovor: 17. 3. 2011.

V návaznosti na již zmíněný Afghánistán se ptá, zda se náhodou nejedná o náznak „východního imperialismu“. V další části přímo jmenuje Vasilu Biľaka⁴⁴, jako nekompetentního veřejného činitele, který je sice třetím nejmočnějším mužem v zemi, ovšem neumí ani správně ušít kalhoty. Nejpalčivější se ale zdá otázka: „*Proč mladí musí vstupovat do strany, chtějí-li se pracovně uchytit?*“ Tento dopis pochopitelně nikdy nevyšel.⁴⁵

I další jeho dopisy odrážejí jeho, dá se říct frustraci z neutěšeného vývoje na jeho pracovišti. Například v jednom z dopisů, který byl patrně určen pro noviny, píše: „*Znám případ, že československý vynálezce marně nabízel svůj vynález týkající se špičkové techniky, která se v ČSSR vyrábí a která by se byla dále vylepšila. Běhal, psal od čerta k ďáblu (pardon od soudruha k soudruhu) marně! Proto znechuceně emigroval.*“ (...) „*Znám případ kdy na podzim se rozhodlo, že jistá inovace se nebude vyrábět. Přesto však ke konci roku se musely zpracovat výrobní podklady, protože to bylo v plánu a jinak by nemohly být vyplaceny prémie.*“ (...) „*Znám příklad, kdy řešitel nové techniky prokázal, že v československých podmínkách je neřešitelná, protože chybí speciální surovina. To však nevedlo, aby řešitelská organizace v řešení pokračovala ještě 3 roky. Kdy se skutečně prokázalo na co upozorňoval vedoucí konstruktér.*“

Kvůli Pávkovu špatnému kádrovému profilu se brzy objevily i problémy, spojené třeba s otázkou nového bytu. Původně s rodinou bydlel v jednom domě pod libereckým hlavním nádražím a v 70. letech byla možnost byt vyměnit za nový na Františkově. Byty ovšem rozdělával Výzkumný ústav a reálně hrozilo, že se nakonec nebudou moct přestěhovat, právě díky Pávkovým protirežimním názorům. Naštěstí ho ale podržel jeho vedoucí a byt nakonec dostal.⁴⁶

Jeho postoj ke straně se projevoval i přístupem k členství jeho dětí v pionýru. Původně se stavěl zásadně proti, ale po zásahu učitelky ve škole svolil. Jednalo se mu ovšem pouze o to, aby děti neměly stížené přijetí na školy. Nejvíce se právě bál o osud svých dětí, kdy tvrdil, že je možné bojovat se systémem sám, ale nejde to s vědomím, že tím člověk ublíží svým blízkým. Nicméně i tak si nějakou kritiku dovoloval, například prý při nakupování, kdy „popichoval“ prodavačky s tím, jak je možné, že nemají zboží, když „*sjezd KSČ říká, že všechno bude.*“ Pro režim však už nebyl nijak

---

⁴⁴ Komunistický politik, proslulí především podepsáním tzv. „zvacího dopisu“ v roce 1968.

⁴⁵ SOKA, fond Pávek, karton 1, inv. č. 5, Korespondence osobní 1967–92.

⁴⁶ Iva Kvapilová, 17. 3. 2011.

zajímavý, žádné vysoké funkce v této době již nezastával a nepatřil ani k nějakým, prostát, nebezpečným lidem, k disentu.⁴⁷

Pávek byl i velmi zásadový člověk a ještě když pracoval ve funkci vedoucího výzkumného pracovníka, tak se bál, aby ho nikdo nemohl obvinít z nějaké „protekce“ nebo zneužití funkce. Proto měl ještě v době, kdy s rodinou obývali onen starý byt pod nádražím odmítnout výměnu kotle, protože by to prý nevypadalo dobře, kdyby ho dostali zrovna oni.

Smrt Miloslava Pávka byla podle jeho dcery nečekaná. Stále pracoval a problém měl pouze s dlouhodobě bolestí v zádech, ale vzhledem k tomu, že často běhal, nebyla jeho potíží věnována přílišná pozornost. Nicméně i tak ho lékařka poslala na EKG, kde se ovšem neobjevil žádný problém. Přesto tři dny po tomto vyšetření, 20. září roku 1992 zemřel na infarkt.⁴⁸ Jeho manželka zemřela až v roce 2002.

---

⁴⁷ Iva Kvapilová, 17. 3. 2011.

⁴⁸ Tamtéž.

Publikační činnost

Publikační činnost Miloslava Pávka je poměrně obsáhlá. Vedle samostatných knih jsou jeho odborné práce součástí několika sborníků. První kniha, *Průtažná zařízení na textilních strojích* mu vyšla v roce 1954 a pak publikoval hlavně po roce 1968, kdy byl sesazen z funkce vedoucího pracovníka ve výzkumném ústavu. Vydávání vědeckých prací mu finančně velmi pomáhalo.

Seznam jeho knih jsem vypracovávala na základě pozůstalosti, jež je umístěna ve *Státním okresním archivu Liberec*, kde se nacházejí jeho vydané práce.⁴⁹ Ke zkompletování seznamu jsem potom prošla sborníky věnované textilní výrobě, případně dějinám techniky, které vycházely a o kterých jsem věděla, že do nich přispíval, například to byly *Studie o technice v českých zemích*.

Knihy, případně studie, jsem rozčlenila na **Publikace** a **Sborníky**. Dále pak na knihy k *Dějinám textilní výroby*, *Vlastivědné publikace* a *Nepublikované*. V jednotlivých kategoriích jsou pak díla seřazena chronologicky, stejně jako konečný seznam publikací. V seznamu jsou pak i knihy, jež nevyšly.

Samostatné publikace

K dějinám textilní výroby

Průtažná zařízení na textilních strojích

Publikace *Průtažná zařízení na textilních strojích* z roku 1954 měla sloužit odborníkům, hlavně v přádelnách a studentům na textilních školách. Popisuje průtažná zařízení od těch nejjednodušších po ta nejsložitější. Knihu redigoval Ing. Oldřich Myšínský, lektoroval Ing. Dr C. Tomeš a J. Havlíček, odborně jí upravoval F. Kymr.

---

⁴⁹ SOKA, fond Pávek, karton 2, inv. č. 6, Vydané vědecké práce 1954–1986.

K dějinám bavlnářské výroby v našich zemích

V *Dějínách bavlnářské výroby v našich zemích* z roku 1969 začíná Pávek rozšiřováním výroby bavlny v Evropě a jejím příchodem do Čech. Uvádí poměrně zajímavou skutečnost, že do Čech se bavlna dostala spolu s janovskými a benátskými kupci už v době předhusitské. První písemná zmínka o bavlně na našem území je zmíněna v rukopisu svatovítském.⁵⁰ Zabývá se zpracováním bavlny, jejím míšením se lnem či vlnou nebo zakládáním manufaktur, kdy ta první v Čechách vznikla v Hrádku nad Nisou v roce 1723.⁵¹ Dále pak spřádáním. Práci doplňuje o přehledy, např. je tu souhrn počtu bavlnářských vřeten.⁵²

Textilní výroba v historickém přehledu I.

V rámci své publikační činnosti Miloslav Pávek pracoval, mimo jiné, pro *Národní technické muzeum*. Z jejich spolupráce v letech 1971 a 1972 vznikla dvoudílná studie *Textilní výroba v historickém přehledu I. a II.* Jedná se asi o nejkomplexnější Pávkovu práci. Věnuje se jak historii výroby, tak technice a v menší míře i školství.

Textilní výrobu v historickém přehledu I. a II. redigoval Dr. František Jílek CSc. První díl vyšel v Praze roku 1971, druhý o rok později v řadě *Rozpravy Národního technického muzea*. V každé kapitole se Pávek věnuje vývoji v jednotlivých oborech a vynálezům v časové posloupnosti. Obě díla jsou doplněna o řadu obrazových materiálů, ať už o výjevy na vázách ze starého Řecka, vzory využívané Indiány, vyobrazení znaku soukenického cechu v Liberci, nebo interiér textilní strojírny v Liberci z 19. století.

Ve svém úvodu M. Pávek shrnuje obě práce takto: „*Přehled se snaží vystopovat hlavní momenty v textilní výrobě a jejich návaznost na naši oblast geografickou.*“⁵³ Časově zabírá období od nejstarších textilních nálezů, známých na začátku 70. let až po 2. světovou válku. Pávek jako nejstarší textilie uvádí vlněné tkaniny s různou vazbou z období 7. tisíciletí př. n. l., které našel britský archeolog Melaart v Çatal Hüyük

---

⁵⁰ PÁVEK, M., *K dějinám bavlnářské výroby v našich zemích*, Zprávy, Praha 1969, s. 2.

⁵¹ Tamtéž, s. 5.

⁵² Tamtéž, s. 9.

⁵³ PÁVEK, M., *Textilní výroba v historickém přehledu I.*, Praha 1971, s. 7.

nedaleko města Konye v Turecku.⁵⁴ Dnes za nejstarší archeologický nález, dokládající zpracování textilních vláken, pokládáme objev z gruzínské jeskyně Dzudzuana, kde archeologové odhalili zakroucená vlákna lnu stará zhruba 34 000 let, jež dokonce vykazují známky barvení přírodními barvivy.⁵⁵

Podstatnou část knihy věnuje českým zemím a Slovensku, ale na začátku autor dává prostor i různým geografickým oblastem a kromě technik zpracování, které převládají, píše i o oděvech v daných oblastech a způsobech jejich zdobení. Například v Egyptě látky zdobili gobelínovou, nebo vyšivací technikou. Známé jsou třeba vyšívané rukavice z hrobky Tutanchamona (1333 – 1323 př. n. l.). Jako vzory uvádí geometrické vzorce a pokusy s tiskem.⁵⁶

Historický přehled začíná Blízkým a Středním východem. Zajímavými informacemi jsou třeba zmínky o písemných dokladech textilní výroby, jako záznamy dochované na hliněných destičkách z Lagaše, kde se nacházejí zápisy o poplatcích za ostříhání ovcí, nebo o dílně při chrámu bohyně Bau, v níž pracovalo přibližně 40 žen již za plat. Jako doklady o využívání textilií slouží i vyobrazení chetitských žen s přadenem, (reliéf z Maraše, asi 17. stol. př. n. l.) a přísaha skládaná vojáky dokládá, že předení bylo chápáno jako práce vhodná pouze pro ženy.⁵⁷

V Indii zase vyráběly bavlněné tkaniny, tkané tak jemně, že při barvení na louce nebyly vidět. K jejímu rozšíření došlo asi ve 13. st. před n. l., kdy upadalo pěstování lnu. Látky byly potiskovány kruhy, hvězdami a geometrickými obrazy. Spřádací kolo zde zřejmě bylo využíváno už na počátku našeho letopočtu.⁵⁸

Poutavá je i zmínka o nálezu vzorovaných fragmentů pozdně antických koptských tkanin z období 1. - 8. století n. l. s geometrickými, florálními, zvířecími a figurálními motivy. Celkem 58 z nich ve svých sbírkách uchovává *Severočeské muzeum v Liberci*.⁵⁹

---

⁵⁴ Tamtéž, s. 8.

⁵⁵ *Textilní nálezy* [online]. 1999 [cit. 2010-06-09]. Archeologické nálezy textilií a jejich zpracování. Dostupné z WWW: <<http://www.archeologied47.cz/d47/meziobor/textil.htm>>.

⁵⁶ PÁVEK, M., *Textilní výroba v historickém přehledu I.*, s. 17.

⁵⁷ Tamtéž, s. 9 - 10.

⁵⁸ Tamtéž, s. 18.

⁵⁹ *Severočeské muzeum v Liberci* [online]. 2004 - 2010 [cit. 2010-06-09]. Sbírky. Dostupné z WWW: <<http://www.muzeumlbc.cz/?page=sbirky>>.

Další zemí, kterou M. Pávek své čtenáře provází, je Čína, kde za objevitele hedvábí, dokonce s přídavkem „božstí“, považovali císaře Hoangtina a císařovnu Silunguši z období 2650 let před n. l. Číňané pěstovali kromě zmíněného hedvábí i bavlnu a len k výrobě kvalitních tkanin. Z původně strohých jednobarevných tkanin postupem doby vyvinuli drahé, bohatě zdobené látky, určené k výrobě závěsů, praporů, slunečníků a jiných potřeb pro vládnoucí vrstvy. Cenným nálezem je dochovaný koberec z pohoří Altaj, s motivy jelenů a jezdců, jehož původ datujeme k 5. století př. n. l.⁶⁰

Svůj zájem Pávek věnuje i americkému kontinentu, kde rozděluje dvě důležité oblasti, a sice dnešní Peru a Mexiko. Jmenuje třeba staroperuánské textilie z kaktusových vláken, nebo specifické používání peří, např. papoušků či kolibříků, které Peruánci zpracovávali jako příze. Poměrně zajímavý je také nález kamenného přeslenu, který má svůj původ u Vikingů.⁶¹ Aztékové odvozovali, stejně jako ostatní národy, původ tkaní a předení od božstev, konkrétně pak od bohyně Kšočíkvetzal. O tom, že tkané a vůbec textilní práce, byly na území dnešního Mexika ženskou doménou, svědčí například to, že děvčátka dostávala již čtvrtý den po narození klubko příze a vřeten do kolébky. Kromě bavlny nebo vlny zde zpracovávali hlavně vlákna z agáve, palem, kaktusů a ananasu. Bavlněná plátna jim sloužila i jako papír a tkaninami se též platilo.⁶²

Pávek představuje i textilní výrobu na březích Středoziemního moře, v Řecku či Římě. V Řecku kolem roku 1000 př. n. l. vyráběli drahé brokáty užívané při slavnostech, mezi něž patřila například tzv. Chalkeia, při které bylo zvykem odívat sochy bohyně Atény.⁶³ Ve starověkém Římě byla výroba textilií velmi vyspělá, přesto dochované jsou až pozůstatky z přelomu letopočtu. Výroba probíhala v tzv. „textrínách“, čili dílnách, v nichž otrokyně zpracovávaly vlnu, len, i bavlnu, a to původu jak domácího, tak dovozového. Známa byla i jednoduchá forma potiskování tkanin.⁶⁴

---

⁶⁰ Tamtéž, s. 19 – 21.

⁶¹ Tamtéž, s. 21 – 22.

⁶² Tamtéž, s. 23 – 24.

⁶³ Tamtéž, s. 24.

⁶⁴ Tamtéž, s. 24 – 25.

Následuje charakteristika výroby oblasti Byzantské říše, kde byly oblíbenými vzory motivy zvířat nebo geometricky stylizované symboly hvězd a měsíce.⁶⁵ Pro islámský textil jsou typické ručně vázané koberce s arabeskami, vzory se zvířaty nebo nápisy.⁶⁶

Následně Pávek čtenářům přibližuje výrobu prakticky ve všech zemích Evropy, končí Ruskem a dále se věnuje území Slovenska a České republiky, respektive Československa. V Evropě bylo zpracování vlny a lnu známo již v mladší době kamenné. Dochovány jsou nálezy fragmentů z období 2000 př. n. l. Například díky konzervaci solí, se podařilo zachovat fragmenty oděvů z 5. století v solných dolech Halštatu. U nás byly nalezeny hliněné nádoby z období 2 000 až 1 500 let před n. l. s otisky tkanin nebo zbytky textilií z Býčí skály na Moravě, jež jsou datované do 6. století před n. l. První písemná zpráva o textilní výrobě na našem území pochází od Ibráhíma ibn Jákúba⁶⁷ z 10. století.⁶⁸ Pávek dále rozebírá rozvoj obchodu na našem území a zakládání cechů, třeba těch soukenických, například cech v Litoměřicích z roku 1325, nebo cech v Liberci 1326.⁶⁹ Kromě toho zpracovává ještě jednotlivá odvětví podle materiálu, tudíž zpracování bavlny, vlny, lnu nebo hedvábí, které nemělo uplatnění v domácí výrobě. Samozřejmě se zabývá i výrobou koberců, prýmků, pletařstvím a barvením látek. Součástí jsou i přehledy k textilní výrobě, jako třeba počet osob v ní zaměstnaných. Podchycuje i vznik specializovaných a následně vysokých škol a odborných pracovišť, jako třeba *Výzkumného ústavu textilního*, založeného v Liberci roku 1925.⁷⁰

Druhou část knihy Miloslav Pávek věnoval textilním materiálům, jejich zpracování a výrobě z nich. Materiály rozděluje do skupin: přírodní, živočišná, nerostná a umělá vlákna. Pravděpodobně nejstarší využívanou surovinou pro výrobu textilií je len, který Pávek klade na první místo.⁷¹ Jako druhé jmenuje konopí, které k výrobě oděvů používali Thrákové v 5. st. před n. l. U nás se jeho výroba zvýšila na Moravě

---

⁶⁵ Tamtéž, s. 26

⁶⁶ Tamtéž, s. 33.

⁶⁷ Židovský kupec (podle některých diplomat) z Andalusie, jež v letech 965 – 966 cestoval Evropou a dostal se do Prahy.

⁶⁸ Tamtéž, s. 35 – 52.

⁶⁹ Tamtéž, s. 55.

⁷⁰ Tamtéž, s. 68.

⁷¹ Tamtéž, s. 71.

v 17. století.⁷² Pak juta, která je naopak jednou z nejmladších využívaných surovin. Začali jí zpracovávat až ve 30. letech 19. století. Předposlední rostlinné vlákno, kopřivu, používali již staří Egyptané, a dále se nejvíce využívala jako náhražková plodina během 1. světové války.⁷³ Jako poslední rostlinné vlákno Pávek píše o bavlně. Domestikovali ji nezávisle na sobě v Indii, Egyptě i na Americkém kontinentu. V Egyptě ji využívali už 12 tisíc let před n. l., ale první písemná zmínka pochází z Indie z období kolem roku 1500 př. n. l.⁷⁴ Dále Pávek uvádí vlákna živočišného původu. První na řadu přichází vlna, kterou pravděpodobně první využívali národy Blízkého a Středního východu asi od 7 tisíciletí před n. l.⁷⁵ Po vlně následuje hedvábí, které se narozdíl od ostatních vláken nemusí spřádat. Hedvábí začali využívat v Číně asi před 5 tisíci lety. Miloslav Pávek čtenáře seznamuje i s pověstí o rozšíření tajemství hedvábí: *„Tajemství hedvábníka se v Číně udrželo až do 4. století n. l. V té době se podle pověsti vdávala jakási čínská princezna do sousední říše. Svému ženichu tajně zastrčila do královské koruny vajíčka bource.“*⁷⁶

Zabývá se i výrobou chemických vláken doplněnou o řadu tabulek s přehledy jejich celosvětové produkce. Kapitulu dělí podle typu vláken. První vlákna jsou nitrátová, jejichž výrobu patentovali ve Francii roku 1884. Dále píše o vláknech měďnatých z roku 1890. Pak acetátových, jejichž vývoj byl ukončen roku 1902. Kromě toho jmenuje ještě vlákna bílkovinová, viskózní vzniklá v roce 1897 a syntetická. Okrajově pojednává o vláknech kovových, která textil využívá jako doplňky ke klasickým přízím, a osinkových vláknech, jež jako jediná vlákna nerostného původu, využívali již ve starém Řecku.⁷⁷

Poslední část prvního dílu *Textilní výroby* věnuje zpracování surovin spolu s obchodem a postupné mechanizaci v jednotlivých oborech. Pávek opět začíná zpracováním lnu, s kterým se setkáváme již ve starověkém Egyptě, nebo třeba

---

⁷² Tamtéž, s. 75 - 76.

⁷³ Tamtéž, s. 76 - 77.

⁷⁴ Příspěvatelé Wikipedie. Bavlna [Internet]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie; 27. 01. 2011, 01:02 UTC [cited 19. 03. 2011]. Dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Bavlna&oldid=6444987>.

⁷⁵ Tamtéž, s. 77.

⁷⁶ Tamtéž, s. 89.

⁷⁷ Tamtéž s. 101 – 111.

v Palestině.⁷⁸ Mechanizace jeho zpracování trvala déle, než tomu bylo třeba u bavlny. Spřádán byl dvěma způsoby, za studena či za mokra, přičemž mokrý způsob umožnil spřádat jemné příze.⁷⁹ Znovu uvádí tabulky věnované počtu lnářských závodů, počtu vřeten nebo mechanických stavů.⁸⁰ Stejně, včetně tabulek, Pávek zpracoval i další odvětví, jutařství, vlnářství, bavlnářství, hedvábnictví. Hodně prostoru věnuje právě vlnářství.

Textilní výroba v historickém přehledu II.

Druhý díl Pávek zaměřil na technologie a techniky zpracování. Práce v textilu řadí chronologicky, tak jak jdou za sebou, začíná tedy s přípravou surovin a jejich rozvolňováním a čištěním. Další dělení nastává u jednotlivých materiálů, které se musí upravovat odlišným způsobem, což je zapříčiněno jejich rozdílnými vlastnostmi. Například vlnu je nutné ještě prát, kvůli odstranění potního tuku. Praní vlny máme doloženo již z období 2 500 let před n. l. v Mezopotámii, kde zachovaný recept zaznamenaný na hliněné destičce, dokládá postup výroby mýdla. Jeho součástí byl korintský olej, myrta, výtažek z kůže vodního hada a kůra borovice.⁸¹

Výroba příze přichází na řadu po přípravě materiálu, kdy Pávek označuje spřádání příze a tkaní jako jeden z nejstarších výrobních postupů vůbec. Ke každé části obou knih je vložena obrazová příloha, a na jedné z nich, věnované spřádání, se nalézá vyobrazení ručního vřeten z Egyptského Beni Hasan, z let 2000 – 1800 před n. l.⁸² Předání opět dělí na ruční, strojní a mechanické a provází tak čtenáře vývojem spřádací techniky. Píše o přeslenu, spřádacím kole, kolovratu, jenny,⁸³ mule⁸⁴ a dalších.⁸⁵

---

⁷⁸ Tamtéž, s. 112.

⁷⁹ Tamtéž, s. 124 – 125.

⁸⁰ Tamtéž, s. 130 – 132.

⁸¹ PÁVEK, M., *Textilní výroba v historickém přehledu II*, Praha 1972, s. 225.

⁸² Tamtéž, s. 242.

⁸³ Spřádací stroj spinning jenny vynalezen Jamesem Hargreavesem v roce 1764. Měl rám, na kterém vedle sebe mohlo být více vřeten a tím pádem se předlo několik přízí najednou. (s. 261 – 263)

⁸⁴ V roce 1779 ho sestavil Samuel Cromton. Příze se na něm vyráběla současným protahováním a zakrucováním pramene – vznikala tak jemná příze. (s. 263 – 265)

Tkaní znovu dělí na ruční, strojní a mechanické a pak dále na proplétání útku bez prošlupu, ruční vytváření prošlupu, nožní vytváření prošlupu a speciální tvoření prošlupu pro vzorové tkaní.⁸⁶ Zástupcem skupiny pro ruční tkaní bezprošlupní je třeba stav rámový, jenž vycházel z principu tkaní rohoží, kdy se útek proplétal osnovou tvořenou přízí.⁸⁷ Strojní tkaní pak zastupuje stav stuhový. Vynalezl ho pravděpodobně Anton Möller. Údajně ho měli zavraždit tkalci bojící se o práci, a sám stroj měl být spálen. Nicméně Pávek uvádí, že stavy používali v Gdaňsku už roku 1548.⁸⁸ Z mechanických stavů Pávek píše třeba o stavu kruhovém s jednosměrnou dráhou člunku, díky čemuž měl poměrně velkou rychlost.⁸⁹

Dále se Pávek zabývá přípravou materiálu pro tkaní. První přichází soukání, které je potřeba k navinutí příze do vhodnějšího tvaru, následuje skaní, tj. zakrucuje se více přízí v jednu. Pak snování, díky kterému jsou osnovní nitě navedeny na osnovní závaží či vál. Posledním procesem je šlichtování, jež zpevňuje a uhlazuje osnovní nitě.⁹⁰

V kapitole k pletení postupuje stejně jako u tkaní. To znamená, že jde opět o chronologicky zaznamenaný vývoj v oboru s dělbou na ruční, strojní a mechanické pletení.⁹¹ Po pletení následuje výroba koberců, kde zmiňuje i počátky tovární výroby, a to ve Vratislavicích n/N a v Brně.⁹²

Výrobu krajek znovu člení na ruční a mechanickou. Zmiňuje také výrobu brokátů, prýmků, ale i klobouků. Klobouky se vyráběly už v době bronzové, dokládají to archeologické nálezy, například nález 10 mm silné čepice z vlasů.⁹³

Následuje zušlechťování textilií, kterým textilie procházeli už ve starověku, kdy již probíhalo barvení látek, ale i jejich valchování, postřihování a počesávání.⁹⁴ Pávek čtenáře seznamuje s procesem zušlechťování na jednotlivých materiálech. Znovu začíná

---

⁸⁵ Tamtéž, s. 243 – 279.

⁸⁶ Tamtéž, s. 280.

⁸⁷ Tamtéž, s. 281.

⁸⁸ Tamtéž, s. 296.

⁸⁹ Tamtéž, s. 303.

⁹⁰ Tamtéž, s. 308 – 316.

⁹¹ Tamtéž, s. 315 – 328.

⁹² Tamtéž, s. 329.

⁹³ Tamtéž, s. 330 – 343.

⁹⁴ Tamtéž, s. 343.

lnem a jeho bělením a mandlováním. Následuje vlna, jejíž zušlechťovací proces je obsáhlejší. Prochází valchováním, praním, sířením, velurováním, postřihováním, ratinováním, tužením, počesáváním a lisováním.⁹⁵ Samostatně, jako univerzální zušlechťovací techniku Pávek popisuje barvení spolu s přehledy barviv. Barvení dělí na barvy rostlinného původu, jako mořena barvířská, používaná již ve starém Řecku, nebo živočišného původu, jako purpur, jež objevili Fénicičané.⁹⁶

Poslední kapitolu Pávek nazval „Doplňky“ což je plně vystihující název. Zabývá se textilním strojírenstvím, tj. výrobou strojů pro textil, přehledem hnacích sil, využívaných k výrobě, například uvádí tabulku pro rok 1902, která nám říká, že z 83% se využívala pára, ze 3,4% elektřina a 13,8% voda.⁹⁷ Nakonec tu najdeme souhrn domácího a zahraničního odborného tisku, odborných škol, ústavů, spolků a použitou literaturu, včetně pramenů.

Československé textilní strojírenství

Jako externí spolupracovník *Technického muzea* v Brně sepsal knihu věnovanou *Československému textilnímu strojírenství*. Vyšla v roce 1981 a vydalo jí *Technické muzeum v Brně* a *Elitex*, koncern textilního strojírenství v Liberci. Redigovala jí Helena Pulcharová a lektory byli ing. Vladimír Houdek, ing. Jaroslav Jankowský, doc. Ing. Jan Jura, CSc., Vladimír Rudy. Měla sloužit hlavně k výuce.

Pávek knihu opět dělí chronologicky. Logicky tedy začíná již dobou před průmyslovou a tuto první kapitolu dovede až do 18. století. Znovu tu popisuje přeslen, vřeteno, spřádací kolo, apod. Nechybí popis tkaní, tkacího člunku a zušlechťování tkanin.

---

⁹⁵ Valchování probíhá ve valchách a vlna se zde plstí. Počesáváním se upravuje vlas vlněných tkanin a po valchování a postřihováním se vlas zarovná. Sířením se vlna bělí. Velurování vlas napřimuje. Ratinuje se třením vlny mezi deskami s drsným povrchem. Lisování má zajistit, aby látka zůstala rovná.

⁹⁶ Tamtéž, 360 – 378.

⁹⁷ Tamtéž, s. 402.

Vlastivědné publikace

Řetůvka, 7 století historie, 50 let nového jména.

Ze širokého okruhu jeho zájmů vzešly i práce vlastivědného charakteru. Jsou to knihy věnující se jeho rodišti. Už v roce 1974 napsal publikaci se jménem *Řetůvka, 7 století historie, 50 let nového jména*. K vydání jí připravili kronikář obce, František Jansa a někdejší předseda *Místního národního výboru*, Miroslav Kovář. Pávek uvádí, že při přípravě textu se opíral o archivní materiály a také o vzpomínky a vydané materiály. O 18 let později mu vyšla kniha o Řetové podruhé, tentokrát pod názvem *Řetová* v historickém přehledu a následně se věnoval historii obce Luková.

První kniha o Řetůvce je pochopitelně ovlivněna dobou, ve které vyšla. O tom svědčí už název druhé kapitoly, *Naše vesnice v buržoazní republice* a poslední kapitoly, *Naše vesnice na cestě k socialismu*. Ilustrační může být například zmínka o tom, že v první republice dělníci našli zastání pouze u Gottwaldovy komunistické strany a že „*páni fabrikanti s oblibou několik týdnů před závodní dovolenou propouštěli dělníky, aby jim nemuseli vyplácet zákonitou dovolenou.*“⁹⁸ Což, ale koneckonců mohla být i pravda. Pávek při psaní nepochybně vycházel ze svých vzpomínek, vztahujících se k práci v textilní továrně u Kadrmana. Poslední kapitola pak čtenáře informuje o založení Domu práce, zavedení vody do JZD a zakládání JZD. Takovou poslední douškou komunistické straně je doslov, kde je uvedeno: „*Autor doufá, že se mu snad podařilo přiblížit laskavému čtenáři úspěchy socialistického budování naší vesnice v dostatečném kontrastu s léty hospodářské nejistoty buržoazně demokratického řádu předmnichovské republiky.*“⁹⁹ Pravděpodobně se jedná jen o běžné ústupky režimu, používané v knihách poměrně často.

Jinak se kniha zabývá vesměs běžným životem obce a pověstmi a oslavami. Převážně se jedná o tradiční zvyky, jako jsou Tři králové, svátek sv. Václava, pálení čarodějnic apod. Práce je doplněna obrazovým materiálem, třeba mapkou Řetůvky či fotografiemi obce.

---

⁹⁸ PÁVEK, M., *Řetůvka, 7 století historie, 50 let nového jména*, str. 9.

⁹⁹ Tamtéž, s. 31.

700 let obce (Řetůvky)

Druhá kniha, „700 let obce“ se od té první moc neliší, hlavní rozdíl spočívá v chybějící ideologii nedávno padlého režimu. Knihu vydal *Obecní úřad* v Řetůvce u příležitosti 700 let existence obce v srpnu roku 1992. Jedná se o poslední knihu, kterou Miloslav Pávek napsal a nešťastnou shodou okolností jí své dceři, Ivě věnoval pouhý den před svou smrtí.¹⁰⁰

Miloslav Pávek čtenáři opět poskytuje krátký exkurz do dějin svého rodiště. Nejstarší doklad existence obce se nachází v darovací listině z roku 1292, kde je uvedena pod jménem „*Bohemicalis Ritow*.“¹⁰¹ Dále se věnuje počátkům osídlení, místní výrobou nebo zemědělstvím. V životě obce pak bývala důležitá textilní výroba. Kromě toho se čtenář dozvídá o zvycích a o místním nářečí, ve kterém je napsaná jedna krátká kapitola, uvádím zde jednu její část: „*Dyž se voslavoval svatej Josef nebo svatá Anna chodili šumaři vyhrávat štandrlu. Na poslední štaci byli už tak zcákaný, že si pletli Kmocha s Bachem. Dyž šel klarinetista Dolfu po láuce přes strouhu, zapletly se mu náky nohy a už se plácal ve vodě i se štěbencem.*“¹⁰² Koncept práce nacházející se v libereckém archivu je ale obsáhlejší.

Nepublikované knihy

Textilní výkladový slovník

Kromě vydaných knih se v archivním fondu v SOkA nachází i jeho celoživotní dílo, *Textilní výkladový slovník*.¹⁰³ Jedná se pouze o strojopis, slovník nikdy nebyl vydán. Pávek ho sice začátkem 90. let nabízel nakladatelství, ovšem to zřejmě nemělo zájem. Opět se opírám o archivní fond, kde je Pávkův dopis adresovaný nakladatelství, ale nenachází se zde odpověď. Vzhledem k očividné pečlivosti pana Pávka je nepravděpodobné, že by odpověď ke své korespondenci nepřiložil.¹⁰⁴

---

¹⁰⁰ Rozhovor: 17. 3. 2011.

¹⁰¹ PÁVEK, M., *700 let obce*, Ústí n/Orlicí 1992, s. 28.

¹⁰² Tamtéž, s. 33.

¹⁰³ SOkA, fond Pávek, karton 10, inv. č. 23, Textilní významový slovník 1980-1990.

¹⁰⁴ SOkA, fond Pávek, karton 1, inv. č. 5, Korespondence osobní 1967–92.

Slovník obsahuje hesla z oblasti surovin, jejich získávání a výroby z nich, chemie, strojírenství, oděvnictví, bytového a technického textilu, textilní i strojírenské organizace, značky strojů. Má 6000 hesel i z nejstarších literárních pramenů a seznam použité literatury. Pávek výkladový slovník určil jako pramen pro historiky, filologům, etnografům a pochopitelně „textilákům.“

Ve fondu se k němu nacházejí, kromě strojopisu i přípravy. Jedná se o různé sešity popsané jednotlivými hesly. Ze vzpomínek jeho dcery Ivy vyplývá, že na něm pracoval v podstatě tři desetiletí, zhruba od začátku 60. let.¹⁰⁵ Tudíž ho opravdu lze nazvat „celoživotním dílem.“

Osobně si myslím, že tato Pávkova práce měla být vydána. Chápu důvody, ze kterých k tomu nedošlo, ať se jedná o důvody finanční či obava z malé návratnosti vkladu a také úzký okruh potencionálních zákazníků. Nicméně nevím o díle, které by se svým rozsahem blížilo tomuto *Slovníku*. Teprve v roce 2005 začala vznikat online databáze TEXSITE, vzniklá z projektů *Fashion school I a II.*, jehož partnery jsou i české instituce například *Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu*. Tento projekt si vytkl za cíl zpracovat *Textilní výkladový slovník* v online verzi s 2 tis. hesly, které jsou přístupné v 16 jazycích, včetně češtiny a slovenštiny.¹⁰⁶ Nicméně Pávkova práce je mnohem komplexnější v rozsahu hesel, kdy TEXITE se věnuje především vysvětlování oděvních termínů, kdežto Pávek i archaismům apod. Velkou předností *Slovníku* je i seznam použité literatury.

Přehled bojů našich textiláků / Textilácké nepokoje v Českých zemích

Ve druhé polovině 80. let Pávek pracoval na konceptech k chystaným publikacím *Soupis či Přehled bojů našich textiláků* a *Textilácké nepokoje v Českých zemích*. V archivu se nacházejí koncepty a přípravy k oběma těmto knihám. Pravděpodobně se ale jedné pouze o jednu knihu, čemuž nasvědčuje tematická shoda u obou konceptů. *Boje našich textiláků* Pávek rozdělil na dvě části, jednu od roku 1366 do roku 1850 a druhou od roku 1851 do roku 1948. Jsou vedeny jako seznam událostí k jednotlivým létům. *Soupis* končí generální stávkou 25. února v roce 1948.¹⁰⁷ Naproti

---

¹⁰⁵ Rozhovor: 17. 3. 2011.

¹⁰⁶ TEXSITE.info [online]. 2006 – 2008 [cit. 2011-05-06]. Texsite.info. Dostupné z WWW: <<http://www.texsite.info/>>.

¹⁰⁷ PÁVEK, M., *Přehled bojů našich textiláků*, str. 47.

tomu *Textilácké nepokoje v českých zemích* do roku 1850 mají na začátku celistvý text, opět vedený od feudalismu a počátku cechovní výroby a následně pokračují *Chronologií textiláckých nepokojů*.¹⁰⁸ Zřejmě tedy šlo o úvod.

Tato kniha velmi pravděpodobně nevyšla. Vydaná práce se nenachází ani v archivním fondu a ani v knihovnách není. Nicméně dle informací, které se mi podařilo získat od jeho dcery, jim domů krátce po smrti pana Pávka přišel dopis z nakladatelství, které požadovalo strojopis knihy, na kterém s ním byli dohodnuti. Bohužel jeho dcera už neví, o jakou knihu se jednalo, ale nakladatelství ji poslala. Od té doby o ní, ale už nikdo neví, z nakladatelství se znovu neozvali a vydáno nic nebylo.¹⁰⁹ Snad by se tedy mohlo jednat právě o *Přehled bojů našich textiláků*.

Luková v historickém přehledu

Kromě obce Řetová se Pávek také zabýval sousední obcí - Lukovou. Tato práce s největší pravděpodobností nebyla vydána. Nenachází se ani v *Státním oblastním archivu Zámorsk* či *Státním okresním archivu Ústí nad Orlicí*, kam obec spadá. Pávek historii obce zpracovával na základě archiválií, kronik a knih, které využil už pro svou publikaci o Řetůvce. Například Doskočilův *Popis Čech* roku 1654 vydaný v roce 1953. Jedná se pouze o pár stránek k historii obce, o níž jsou první doklady z roku 1292.¹¹⁰

Sborníky

Sborník pro dějiny přírodních věd a techniky 10

Práce *K dějinám technologie lnářské výroby v českých zemích*, vyšla zřejmě ve *Sborníku pro dějiny přírodních věd a techniky 10* v roce 1965. Jedná se o obsáhlejší verzi práce uveřejněné ve *Lnářském průmyslu*.¹¹¹

---

¹⁰⁸ PÁVEK, M., *Textilácké nepokoje v českých zemích do roku 1850*, s. 10.

¹⁰⁹ Rozhovor: 17. 3. 2011.

¹¹⁰ PÁVEK, M., *Luková v historickém přehledu do roku 1918*.

¹¹¹ Viz. dále.

Spřádání vlny na Brněnsku

Ve studii věnované historii spřádání vlny na Brněnsku ze sborníku *Historie vlnářské výroby na Brněnsku*, Pávek znovu zpracovává téma chronologicky a vlnářskou výrobou na Moravě se zabývá už od 9. století n. l. Dále píše třeba o vzniku prvního cechu z roku 1349 v Jihlavě.¹¹² Pávkova studie byla přednesena jako jeden z referátů na semináři v Brně, konaném 25. června 1975.

*Lnářský průmysl 4*¹¹³

Ve *Lnářském průmyslu 4* z roku 1981 začíná vývojem československých lnářských strojů rozdělených časově v období do roku 1918 a pak pro léta 1918 – 1945 a 1945 – 1965. Práce je opět doplněna o nákresy a fotodokumentaci strojů.

Příspěvky k dějinám Textilu

Jedná se o kratší články do sborníků a v Pávkově archivním fondu se nacházejí pouze, tzv. separáty.¹¹⁴ V podstatě se jedná o zhuštěnou verzi jeho obsáhlejších prací, jimž už jsem se věnovala.

Ve *Lnářském průmyslu – Příspěvky k dějinám*, představuje len jako surovinu, postupuje výrobou příze a tkaniny a následným zušlechťováním.

V *Příspěvcích k dějinám jutařského průmyslu* v českých zemích se věnuje jutařské výrobě do 2. světové války. Opět představuje surovinu, vznik přádelen, tkalcoven, provazáren. Práce je doplněna přehledovými tabulkami a obrazovou přílohou.

---

¹¹² PÁVEK, M., *K historii spřádání vlny na Brněnsku, Historie vlnářské výroby na Brněnsku*, Brno 1976, s. 43 – 59.

¹¹³ V archivním fondu je jen separát, tedy výtisk článku ve sborníku nebo třeba v časopise, jež je samostatně vytisknut pro autora studie a má uchované původní číslování stran.

Studie o technice v českých zemích 1800-1918 III.

V polovině 80. let s Národním muzeem spolupracoval podruhé. Jednalo se o dva články pro sborníky *Studie o technice v českých zemích 1800-1918 III. a IV.*

Studie o technice v českých zemích III. jsou věnované období průmyslové revoluce. Sborník vyšel v roce 1985, uspořádal ho František Jílek a graficky upravil Milan Albich. Kromě úvodní studie k dějinám textilní výroby, kterou vypracoval Miloslav Pávek, jsou zde články týkající se sklářství, potravinářství, dopravy nebo tiskařství. Pávkově části byly věnovány strany devět až jednašedesát. Práci rozdělil do krátkých kapitol.

Na úvod M. Pávek čtenáře seznamuje se ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKOU VÝROBY od druhé poloviny 18. století. Zmiňuje základní vynálezy průmyslové revoluce, jako jsou jenny a mule, jacquarský stroj,¹¹⁵ nebo třeba válečkové protahovací ústrojí.¹¹⁶ Pochopitelně zmiňuje i parní stroj, jenž byl poprvé v textilní výrobě použit v přádelnách anglických textílek v 80. letech 18. st.¹¹⁷ Dále Pávek píše o mechanizaci spřádání a tkaní a o používaných materiálech.

Druhou částí této studie je oddíl věnovaný vývoji TECHNOLOGII TEXTILNÍ VÝROBY. Zde začíná přípravou surovin pro spřádání, např. mykání¹¹⁸ nebo česání.¹¹⁹ Pak následuje spřádání¹²⁰ s popisem spřádacího kola, kolovratu a nakonec strojního spřádání, např. na již zmíněných jenny, k jejichž použití v Čechách poprvé došlo

---

¹¹⁵ Vynalezen roku 1805 francouzským průmyslníkem J. M. Jacquardem. Díky zautomatizování zdvižných šňůr bylo možné zvedat osnovní nitě tak, aby jejich postavení při otevření prošlupu bylo vždy jiné. Tak se značně rozšířila možnost vzorování při tkaní. Zdvihání šňůr se provádělo pomocí otočného hranolu, v kterém se nacházely děrované karty. *Historické panorama tkaní* [online]. 2010 [cit.2011-03-12]. Historie textilu. Dostupné z WWW: <<http://www.skolertextilu.cz/history/tkani/3.html>

¹¹⁶ Patentováno roku 1738. Zmechanizoval zjemňování pramínku pomocí řady válců, kterou ramínek procházel za stále větší rychlosti. (s. 20)

¹¹⁷ PÁVEK, Miloslav.: Textilní výroba. In *Studie o technice v českých zemích 1800-1918. III.* Praha: Národní technické muzeum, 1985. (s. 9-61, s. 9.)

¹¹⁸ Pomocí mykání se vlákna suroviny urovnávají, sjednocují a čistí. Používal se buď deskový nebo válcový mykací stroj v závislosti na výchozí surovině, tj. bavlny či vlny. (s. 12)

¹¹⁹ Díky němu vzniká pramen, který je zbaven krátkých vláken. (s. 13)

¹²⁰ Urovnáváním vláken vzniká příze. (s. 15)

v Červeném Hrádku, roku 1786.¹²¹ Jako dalšímu se věnuje tkaní a opět začíná od raných počátků průmyslové revoluce. První připomíná stav s rychloběžným člunkem,¹²² který byl ještě ruční.¹²³ Pokračuje, také dosud ručním, regulátorovým stavem. Mechanický stav, vynalezený roku 1785 E. Cartwrightem, vede k jacquardovému stroji. Zajímavá je zmínka o jacquardovém stroji v Hořicích, který pracoval s 8 000 kartami, díky kterým mohl vzniknout tkaný obraz „Husité na stráži.“ Jinak v Čechách první jacquard využívali v roce 1825 v Liberci.¹²⁴ Připomíná i stuhový stav, jež se první dočkal zmechanizování.¹²⁵ M. Pávek nevynechává ani pletařství. Zmiňuje vynález zátažného stávku,¹²⁶ pletacího stroje nebo výrobu fezů, která v Čechách probíhala již v 80. letech 18. st., a na začátku 19. st. vznikla výroba ve Strakonicih.¹²⁷ Následuje příprava ke tkaní, pokračuje motacím, skacím, snovacím a šlichtovacím strojem. Zmiňuje zušlechťování a nakonec barvení.¹²⁸

Třetí částí této Pávkovi práce je kapitola JEDNOTLIVÁ ODVĚTVÍ TEXTILNÍ VÝROBY. Kapitolu rozdělil podle materiálu využívanému k výrobě textilií. Začíná s bavlnou a jejím čištěním, které probíhala na klepačích, klepacích vlcích nebo potěracích strojích.¹²⁹ Následuje čechrání a mykání a nakonec tkaní a zušlechťování.¹³⁰ Stejně postupuje i u vlnářské výroby, kde ovšem přibýlo praní (jako živočišné vlákno je vlna více znečištěná). Pak probíhá sušení, rozvolňování, rozvlákňování, karbonizace,¹³¹ spřádání, česání, atd. Vlněné tkaniny jsou také více zušlechťovány, např. valchováním,

---

¹²¹ Tamtéž, s. 19.

¹²² Měl člunek se dvěma válečky, díky kterým se snáze pohyboval při prohozu prošlupem.

¹²³ Tamtéž, s. 27.

¹²⁴ Tamtéž, s. 27-29.

¹²⁵ Tamtéž, s. 29. Mechanismus se začal ovládat jacquardovým ústrojím. Člunky se pohybovaly přes ozubené kolečko od ozubené tyče. Počet člunků se odvíjel od počtu vyráběných stuh.

¹²⁶ 1589, patent Angličan Lee.

¹²⁷ Tamtéž, s. 31-32.

¹²⁸ Tamtéž, s. 32-36.

¹²⁹ 1774 – klepač měl napnutých několik lan přes dva válce, tak vznikla plocha, na kterou se pokládala bavlna a následně se proklepávala pruty. Klepací vlk vznikl ke konci 18. století – surovina do něj přicházela z násypky a proklepávala se nosy válce. Potěracími stroji se odstraňovaly nečistoty na vláknech. (s. 36)

¹³⁰ Tamtéž, s. 38-44.

¹³¹ Roku 1851 jí vynalezl Körber a odstraňuje rostlinné nečistoty z vlny. (s. 54)

počesáváním, postřihováním.¹³² Co se týče lnářské výroby, tak zde Pávek začíná popisem od máčení lnu, vochlováním, lámáním a spřádáním. Mechanické spřádáním lnu, které rozděluje na koudelkové¹³³ a lenkové¹³⁴ systémy. Len se ještě tká a pak bělí.

Výroba hedvábí se začala v Čechách rozšiřovat ve druhé polovině 19. století, kdy do východních Čech a na sever Moravy začali své firmy přemísťovat vídeňští podnikatelé. Poslední částí studie je kapitola TEXTILNÍ STORJÍRENSTVÍ.

Pávkovu práci doplňuje obrazový materiál s vyobrazením technologií, jako např. jacquardova stavu na straně 14 či dobových vyobrazení továren, přádelen apod.

Studie o technice v českých zemích IV.,

V podstatě stejnou koncepci jako Studie o technice III. mají i Studie o technice IV., které vyšly o rok později, tedy v roce 1986. Věnovány jsou „Údobí nástupu monopolního kapitalismu“ a textilní výrobě, potažmo tedy Miloslavu Pávkovi opět patří strany devět až dvašedesát. Sborník znovu uspořádal František Bílek s grafickou úpravou Milana Albicha. Pávek postihuje období let 1870 až 1918. Práce byla znovu doplněna nákresy a fotografiemi strojů nebo továren, například vyobrazením interiéru přádelny bavlny v Černožicích z roku 1918.¹³⁵ Dále jsou zde vypracované tabulky s přehledy produkce surovin, počtu dělníků apod.

Studie má několik kapitol, první nazvanou ZÁKLADNÍ TENDENCE V ÚDOBÍ 1870-1918, Pávek věnuje mechanizačním procesům v textilní výrobě pro dané období – rozšiřování parního stroje a první využití elektřiny, ke kterému došlo v Německu roku 1879. Píše o možnostech osvětlení v továrnách, nebo o nových vynálezech jako např. o prstencovém stroji.¹³⁶

---

¹³² Tamtéž, 44-55. Valchování probíhá ve valchách a vlna se zde plstí. Počesáváním se upravuje vlas vlněných tkanin po valchování a postřihováním se vlas zarovnáva.

¹³³ Zpracovává méně hodnotný materiál. Přást musel projít 60°C teplou vodou, aby se uvolnila klovatina (rostlinná guma) a poté přešel do protahovacího ústrojí. Zjemňovala se tím vlákna a spředená příze se poté převíjela do přáden z motacího stroje. Nakonec se sušila. (s. 46)

¹³⁴ Dopřádala se na mokropřádných křídlových strojích.

¹³⁵ PÁVEK, Miloslav.: Textilní výroba. In *Studie o technice v českých zemích 1800-1918. IV.* Praha: Národní technické muzeum, 1986. s. 9-61, s. 59.

¹³⁶ Tamtéž, s. 9-10.

V kapitole JEDNOTLIVÁ ODVĚTVÍ TEXTILNÍ VÝROBY začíná bavlnou, jejíž produkce stoupala. Znovu připomíná rozvolňování, čechrání apod., ale i bavlnářský průmysl. Zmiňuje např. Herzigovu přádelnu v Proseči n/N, která byla první mechanickou přádelnou v severních Čechách.¹³⁷

Část věnovaná vlnářské výrobě začíná několika tabulkami světové produkce vlny, kdy Rakousku-Uhersku připadlo pouze 1,8% světové produkce ve sledovaném období.¹³⁸ Stejně jako v předchozích částech se blíže věnuje přípravě materiálu, výrobě příze, tkaní a zušlechťování. U vlny samostatně připomíná výrobu koberců. Zmiňuje Vratislavice n/N, kde jejich výrobu provozovala firma *Ginzkey*. Vyráběla ručně vázané koberce a zároveň měla mechanizovanou výrobu běhounů, přikrývek atd. Stejně samostatně stojí výroba klobouků a fezů.¹³⁹

Po vlnářské výrobě následuje lnářský průmysl, kde popisuje tvorbu lenkové a koudelové příze. Potom tkaní, jehož mechanizace byla nejpomalejší a k roku 1866 v Čechách fungovalo pouze 66 mechanických stavů. Zušlechťování zastupuje jen bělení.¹⁴⁰

Jutu zmiňuje jako surovinu, jež se prosadila hlavně díky nedostatečnému množství lnu v souvislosti s neúrodou a úpadkem importu ruského lnu ve spojitosti s krymskou válkou. Pávek znovu popisuje výrobu příze a přípravu surovin. První továrnu na zpracování juty u nás, založil roku 1881 v Jaroměři J. Etrich.¹⁴¹

Hedvábnickou výrobu v roce 1854 narušil hedvábnický mor, který vypukl ve Francii. Zajímavostí je založení *Českého spolku pro pěstování moruší a hedvábnictví*. Jinak se zde M. Pávek zabývá přípravou suroviny, výrobou tkanin a hedvábnickým průmyslem. Za hedvábnictví je umístěna „ostatní textilní výroba“, jako krajkářství, stuhařský, nebo pletací průmysl.¹⁴²

Na konec patří nově se rozvíjející textilní výroba z chemických vláken a TEXTILNÍ STROJÍRENSTVÍ ovlivněné hospodářskou krizí vyvolanou krachem na vídeňské burze v roce 1873.¹⁴³

---

¹³⁷ Tamtéž, s. 25.

¹³⁸ Tamtéž, s. 29.

¹³⁹ Tamtéž, s. 36-38.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 47-50.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 51-52.

¹⁴² Tamtéž, s. 54-57.

¹⁴³ Tamtéž, s. 58-60.

Kompletní seznam publikací

Vydané publikace

- *Průtažná zařízení na textilních strojích*, Praha 1954, 153 s.
- *K dějinám technologie lnářské výroby v českých zemích*, In *Sborník pro dějiny přírodních věd a techniky 10*, NČSAV, Praha 1965, s. 297-344.
- *K dějinám bavlnářské výroby v našich zemích*, Zprávy čs. společnosti pro dějiny věd a techniky, Praha 1969, s. 2-14.
- *Textilní výroba v historickém přehledu. D. 1 /.* Praha: Národní technické muzeum, 1971, 214 s.
- *Textilní výroba v historickém přehledu. D. 2 /.* Praha: Národní technické muzeum, 1972, 215- 446 s.
- *7 století historie obce Řetůvka*, Řetůvka 1974, 31 s.
- *K historii spřádání vlny na Brněnsku*, In: *Historie vlnářské výroby na Brněnsku*, Brno 1976, s. 43 – 59.
- *Historický vývoj československých lnářských strojů*, Lnářský průmysl – Příspěvky k dějinám, svazek 4, Turnov 1981, s. 263-315.
- *Československé textilní strojírenství /.* 1. vyd. Brno: Nakladatelství dopravy a spojů, 1981, 173 s.
- *K historii lnářské terminologie*, Lnářský průmysl - Příspěvky k dějinám svazek č. 5, Turnov 1984, s. 261-276.
- *Jutařská výroba do druhé světové války*, in *Příspěvky k dějinám jutařského průmyslu v českých zemích*, Dvůr Králové – Turnov 1986, s. 147-166.
- *Textilní výroba*. In *Studie o technice v českých zemích 1800-1918. III*. Praha: Národní technické muzeum, 1985, s. 9-61.
- *Textilní výroba*. In *Studie o technice v českých zemích 1800-1918. IV*. Praha: Národní technické muzeum, 1986, s. 9-61.
- *700 let obce, Ústí n/Orlicí* 1992, 40 s.

Nevydané publikace

- *Textilácké nepokoje v Českých zemích, 77 s.*
- *Textilní výkladový slovník, 370 s.*
- *Luková v historickém přehledu, 7 s.*

Výzkumná činnost – získané patenty

V rámci své profese se Miloslav Pávek spolupodílel na získání minimálně čtyřiceti patentů v rozmezí let 1953 až 1985. Jejich seznam je vytvořen na základě patentních listin v jeho pozůstalosti uložených ve *Státním okresním archivu Liberec*.¹⁴⁴

Pávek zcela sám získal čtyři patenty od kterých má i Patentní listiny. Další tři samostatné patenty jsou v pozůstalosti bez potvrzovacích listin a jeden u kterého není jasné zda vůbec podal přihlášku o uznání, jelikož chybí číslo podací.

U patentů se poměrně často liší datum vydání patentní listiny, tj. datum přijetí patentu státem a datum přihlášení a platnost patentu, které je vždy uvedeno jako součást dokumentace vně patentní listiny. Rozhodla jsem se tedy vytvořit chronologický seznam dle dat uvedených právě na titulní straně každé patentní listiny a to hlavně pro lepší orientaci. Stejným způsobem jsou pak listiny seřazeny i v samotném archivním fondu.

Patenty přihlašoval buď původce vynálezu, tedy např. pan Pávek nebo ho podával zaměstnavatel. V tomto konkrétním případě to mohl být *Výzkumný ústav textilní technologie v Liberci*. Vzhledem k době vzniku všechny vynálezy náležely státu.

Pro získání patentu se stejně jako dnes musela sepsat podrobná zpráva o vynálezu, jeho funkci a prospěšnosti ve výrobě. Nutné bylo mít dvě kopie a na každý vynález se psala samostatná přihláška, nešlo tedy mít na jedné přihlášce vynálezů víc. Ve zprávě se uvedl podrobný popis a na konci stručná definice vynálezu. Zároveň se přikládal technický nákres.¹⁴⁵

U přihlašování vynálezů se rozdělovalo, zda se podává přihláška na autorské osvědčení nebo zda se jedná o patent. U autorského osvědčení byl navrhovatelem vždy autor, který mohl uvést svého zástupce a nadřízenou instituci. Uznáním autorského osvědčení se předmět stal vynálezem a autor na něj měl přednostní právo.¹⁴⁶

Patent mohla přihlašovat i instituce. Vždy se ale uváděl i autor, jeho bydliště, pracoviště, zaměstnání, státní příslušnost. Za přihlášku na patent se platil správní

---

¹⁴⁴ SOkA, fond Pávek, karton 3, inv. č. 9, Patentní listiny 1955-1985.

¹⁴⁵ *Informace k přihlašování vynálezů*, SOkA, fond Pávek, karton 3, inv. č. 9, Patentní listiny 1955-1985.

¹⁴⁶ Tamtéž.

poplatek na účet *Úřadu pro vynálezy a objevy*. V případě schválení výrobku se vypracovala Patentní listina, jejíž součástí byl Patentní spis, kam se zapisoval podrobný popis a nákres výrobku. Ten zaregistrovali do patentního rejstříku pod daným číslem.¹⁴⁷

Prvním Pávkovým patentem je „*Způsob a zařízení na výrobu česanců z pramene nekonečných umělých vláken a jejich míšení s vlákny přírodními.*“ Spolupracoval na něm s K. Hůlou, jež je stejně jako Pávek zapsán jako autor. Patent uznal *Úřad pro vynálezy* dne 3. 12. 1953 pod číslem 84160.

Dalším vynálezem byly *Posukovací válečky posukovacích strojů*, přijaty 16. 12. 1955 *Úřadem pro vynálezy*. Přihlašovatelem vynálezu jsou původci, tj. Miloslav Pávek, Karel Hůla, Jiří Havlas a v registru vynález dostal číslo 84816.

5. ledna 1956 získal sám M. Pávek patent na „*Zařízení k samočinnému navádění přetržených přástů na mykacích strojích s rozdělovačem pavučiny*“. Vynález byl opět přijat *Úřadem pro vynálezy* v Praze, pod číslem 84943. Zařízení přihlašovaly *Československé textilní závody Praha*.

„*Zařízení k předběžnému zpracování pramenů nekonečných nebo dostatečně dlouhých vláken*“ bylo *Úřadem pro vynálezy* přijato 20. 2. 1956, přihlašovatelem je *Výzkumný ústav textilní technologie v Liberci*. Jako původci jsou uvedeni Miloslav Pávek a Karel Hůla. Patent byl do rejstříku vynálezů zapsán pod číslem 85117.

25. 2. 1956 *Úřad pro vynálezy* uznal „*Způsob a zařízení k automatické výměně plných přástových cívek na mykacích strojích s rozdělovačem pavučiny*“, pod číslem 85310. Přihlašovatelem byl opět *Výzkumný ústav textilní technologie* a původcem je Miloslav Pávek.

Na „*Zařízení k automatické výměně plných přástových, pramenových a přízových cívek na textilních strojích*“ M. Pávek spolupracoval s Josefem Vávrou a spolu jsou uvedeni jako původci. 15. 2. 1959 *Úřad pro vynálezy a normalizaci* v Praze vydal patentní listinu a zapsal patent do rejstříku pod číslem 88568.

15. 6. 1959 byl Miloslavu Pávkovi udělen patent na „*Spřádací zařízení*“ pod číslem 90586. Zařízení umožňuje spřádat příze přímo z mykacích strojů. Předkládaný pramen je zde postupně vyčesáván na jednotlivá vlákna, která se následně mohou znovu zhušťovat na libovolně silnou přízi, případně přást.

Na „*Zařízení na mechanické počítání nopků a silných míst na přízi*“ Pávek opět spolupracoval s Josefem Vávrou. Patent uznali 15. 6. 1959 pod číslem 90528. Zařízení

---

¹⁴⁷ Tamtéž.

slouží k určování čistoty příze a to tak, že číselně udává počet nopků¹⁴⁸ a silných míst v přízi.

Dne 15. 10. 1959 schválil *Úřad pro patenty a vynálezy* v Praze Miloslavu Pávkovi a Josefu Vávrovi patent na „*Zařízení k paralelisaci vláken*“, pod číslem 92270.

15. 11. 1960 byl přijat patent „*Způsob a zařízení k zastavení dodávky při přetrhu příze na skacích strojích*“, jehož původci jsou M. Pávek, K. Hůla, J. Havlas. Zaregistrován byl pod číslem 97340.

15. 3. 1961 M. Pávek získal patent na „*Vícestupňový spřádací košík*“, který následně zapsal *Úřad pro patenty a vynálezy* pod číslem 99106.

15. 10. 1961 patent na „*Zařízení k současnému jednocení a dopravě ojednocených vláken k spřádacímu ústrojí*“. Jeho původci jsou M. Pávek, J. Havlas a do rejstříku ho zapsali pod číslem 101216.

„*Zařízení ke kadeření přízí a vláken, zejména chemických, pěstováním*“ bylo zaregistrováno dne 15. 9. 1962 pod číslem 104872. Původci jsou M. Pávek a J. Havlas. Zařízení umožňuje jednoduše měnit zkadeření vláken.

15. 11. 1962 M. Pávkovi a J. Havlasovi přiznali patent na „*Lokalisátor smyček na přízi*“. Patent do rejstříku zanesli pod číslem 102266.

15. 3. 1963 přijali v *Ústavu pro patenty a vynálezy* patent „*Zařízení k tvarování vláken proudem tlakového prostředí*“. Zaregistrovali ho pod číslem 106675. Jako původci jsou uvedeni M. Pávek, J. Havlas, V. Řezníček, K. Valášek.

Další patent je „*Spřádací košík*“ z 15. 7. 1964. Původci vynálezu jsou M. Pávek, J. Havlas, K. Valášek. Zapsán do registru je pod číslem 111479.

„*Spřádací komora pro bezvřetenové spřádání*“ byla přijata *Úřadem pro patenty a vynálezy* dne 15. 5. 1965 s číslem 114639. Původci vynálezu jsou M. Pávek, J. Havlas, K. Valášek

15. 7. 1965 původcům M. Pávkovi, Richardu Tesařovi, Josefu Richterovi a Václavu Řezníčkovi přihlásili „*Zařízení pro kontinuální odstředivé předení*“ pod číslem 115362.

„*Zařízení pro sjednocování vláken vláknenných útvarů a jejich dopravu k bezvřetenovému spřádacímu ústrojí*“ je registrováno pod číslem 115955. Patent uznali 15. 9. 1965. Původci jsou M. Pávek, J. Havlas, K. Valášek, J. Richt.

---

¹⁴⁸ Jedná se shluk oček, jež jsou volně připojeny k pletenině.

15. 12. 1965 dostali M. Pávek a Karel Valášek patent na „*Zařízení pro znovuzapředení spřádacího stroje pro kontinuální bezvřetenové zpracování.*“ V registru je uveden pod číslem 116998.

Dalším vynálezem je „*Zařízení pro kontinuální odstředivé spřádání*“ přijaté 15. 6. 1966, pod číslem 115362. Vynález pochází od M. Pávka, K. Valáška, J. Havlasy.

M. Pávek, K. Valášek spolupracovali i na „*Způsob automatické likvidace přetrhu příze při bezvřetenovém spřádání a zařízení k provádění tohoto způsobu.*“ Patent získali 15. 11. 1966. Do rejstříku Úřadu pro patenty a vynálezy je zapsán pod číslem 120497.

15. 11. 1966 dostali M. Pávek, K. Valášek, J. Havlas patent na „*Zařízení pro kontinuální odstředivé spřádání.*“ Do registru je zanesen jako číslo 120560.

„*Zařízení pro ovládání spřádací jednotky pro stroje pro kontinuální bezvřetenové předení*“ bylo přijato 15. 12. 1966 jako číslo 121318. Na patentu spolupracovali M. Pávek, S. Mašek, J. Havlas.

„*Zařízení pro ovládání spřádací odstředivky pro kontinuální bezvřetenové spřádání*“ vynalezli M. Pávek, P. Kostelecký, J. Havlas. Registrace proběhla 15. 2. 1967 pod číslem 122009.

15. 6. 1969 získal M. Pávek spolu s V. Zákorou patent na „*Způsob a zařízení umožňující kontrolovaný přechod vláknenného materiálu fixační a chladicí komorou, zařízení na tvarování vláknenných materiálů, zejména pýchováním.*“ Do registru je zanesen pod číslem 132932.

Patent „*Způsob a zařízení na kadeření přízí a vláken pýchováním*“ z 15. 3. 1971 je uveden pod číslem 140619. Původci jsou M. Pávek, V. Zákora, M. Nováček.

15. 6. 1971 získali M. Pávek, O. Kazda patent na „*Způsob výroby tvarované příze a zařízení k provedení tohoto způsobu,*“ registrovaný jako číslo 141919.

15. 10. 1974 Úřad pro vynálezy a objevy v Praze udělil M. Pávkovi, J. Raisovi, J. Kryštofkovi, V. Bezemekovi patentní listinu na „*Způsob tvarování a barvení příze a zařízení k jeho provedení.*“ Listina má číslo 155541.

Dalším patentem byl „*Způsob vytváření pramene z ujednocených vláken a zařízení k provedení tohoto způsobu*“ z 15. 7. 1975 od M. Pávka, V. Šafáře a R. Šrámk. Zapsán je pod číslem 159018.

Dne 5. 3. 1977 původcům M. Pávkovi, M. Horáčkovi a M. Nováčkovi Úřad pro patenty a objevy uznal patent na „*Způsob vedení nitového útvaru po dutých, vedle sebe upravených odvalovacích kotoučích*“ pod číslem 168185.

„*Krutnou jednotku pro fikční kroucení niťových útvarů*“ uznal Patentní úřad 15. 5. 1977 a zaregistroval jí jako číslo 169485. Původci byli opět M. Pávek, M. Horáček a M. Nováček, spolu s J. Fantlem.

S J. Fantlem spolupracoval Pávek i na „*Krutné jednotce*“ z 15. 6. 1977. Patent nese číslo 172060.

Patent na „*Hybridní tvarovací vysoce objemnou nit a způsob její výroby*“ pochází ze dne 13. 12. 1978 a na jeho vývoji se podíleli M. Pávek, V. Bezemek, I. Klusáček, V. Lacko, B. Piller, A. Strýček. Jeho číslo je 175764.

„*Tryska pro tvarování niťového útvaru*“ z 9. 10. 1979 je registrována jako číslo 196643. Původci jsou M. Pávek, M. Nováček, J. Fantl, J. Kára, Z. Kašpárek.

Patentní listina vystavena na „*Zařízení k výrobě vysoce objemových nití mechanickým tvarováním nekonečných vláken s různou srážlivostí*“ byla vydána 6. 3. 1980 a registrována pod číslem 180094. Původci jsou M. Pávek, V. Bezemek, I. Klusáček, V. Kramoliš, B. Piller. Na tomto vynálezu pracoval Pávek v brněnském Výzkumném úřadu pletářském.

6. 3. 1980 byl přijat „*Textilní útvar sestávající z vlákniny a nosného podkladu a způsob jeho výroby*“ od M. Pávka a K. Machuty jako číslo 181028.

Dále se v archivním fondu nalézají přihlašovací dokumenty s chybějící Patentní listinou. Jsou to tyto:

Miloslav Pávek

„*Způsob ovládání pneumatického vazače*“ ze 7. 1. 1983. Přihlášeno pod číslem 128-83.

M. Pávek, L. Hlubuček

„*Způsob a zařízení pro přípravu konců vláknenných útvarů před jejich splétáním*“ také ze 7. 1. 1983. Přihlášeno pod číslem 0127-83. K tomuto vynálezu se v archivním fondu nachází dopis z ELITEXU Liberec, ze kterého vyplývá, že návrh na patent byl podán i v zahraničí, konkrétně v USA.¹⁴⁹

---

¹⁴⁹ SOKA, fond Pávek, karton 1, inv. č. 5, Korespondence osobní 1967–92.

Miloslav Pávek

„Zařízení k zavádění vlákenných útvarů, zvláště přízí na textilních strojích.“ Přihlášeno opět 7. 1. 1983 pod číslem 00126-83.

Miloslav Pávek

„Zařízení k zavádění vlákenných útvarů, zvláště přízí do zaplétací komory.“ Stejně jako oba předchozí pochází ze dne 7. 1. 1983. Přihlášeno bylo pod číslem 00129-83.

M. Pávek, Z. Holý, J. Viták, J. Horvát, M. Procházka

„Zařízení k rovnoměrnému napínání nitě, zejména při navíjení kuželových cívek za stálé podávací rychlosti nitě“ ze 14. 6. 1985. Přihlášeno pod číslem 4310-85.

Zcela mimo pak stojí vynález, u kterého chybí i číslo podací. Jedná se o *„Způsob bezuzlíkového spojování vlákenných útvarů a zařízení k provádění tohoto způsobu“* ze 14. 7. 1982.

Závěr

Na závěr si snad mohu položit otázku, zda je možné poznat člověka jen na základě vyprávění o jeho osobě a z pozůstatků jeho zlomkovitých vzpomínek a dopisů. Z hlediska jeho činnosti odborné se jedná o práci snazší, protože prameny k ní jsou objektivní, nepodléhají subjektivním dojmům. Především jde o bibliografii a poté analyzování textu. Stejně tak u patentů, kde se jedná především o jejich shromáždění. Kdežto při vycházení ze vzpomínek, které se týkají blízkého člověka, je třeba oprostít se od možného idealizování. Poznání osobnosti pana Pávka bylo ovšem snazší díky mnoha dopisům, které psal a které tedy dají nahlédnout do jeho mysli, poznat jeho názory, jeho pohled na svět. Netroufám si pochopitelně tvrdit, že jsem osobnost pana Pávka poznala, protože k tomu je vždy nutný osobní kontakt, který mi, bohužel ze zjevných důvodů nebyl dopřán.

Během svého „pátrání“ po Pávkově životě jsem narazila i na jeden zádrhel. Je jím jeho působení na Technické univerzitě v Liberci, konkrétně pak na Fakultě textilní. Dlouho jsem předpokládala, že na TUL pracoval, ale dle svých posledních zjištění to nemohu tvrdit jistě. Podle jeho zetě, Prof. S. Ibrahima zde nepracoval, ale jen studoval. Ani na personálním oddělení TUL ho i na opakovanou žádost nemohou najít, a kdyby zaměstnancem TUL byl, musel by zde být uveden. Nicméně od jeho dcery jsem se dozvěděla, že jedné zahraniční studentce pomáhal s její závěrečnou prací, takže nepochybně s fakultou spolupracoval.¹⁵⁰

Téma Pávkovy osobnosti se pro mne během více dvou let, kdy se jím zabývám, stalo tématem osobním. Z procházení jeho pozůstalosti mi vznikl portrét muže, jež byl zvyklý pracovat velice systematicky a pečlivě shromažďovat veškeré dostupné materiály k problematice, kterou se zrovna zabýval. Nejlépe je to vidět na zmiňované práci na *Textilním výkladovém slovníku*. Snad byl i trochu grafomanský, což ale podle jeho dcery mohlo souviset s tím, že psaní pro něj bylo druhem uklidnění. V souvislosti s ním jsem také často slyšela přívlastky jako „podivínský.“ A snad takový i byl. Například v době, kdy začínal s běháním, se zdaleka nejednalo o běžný společenský úkaz. Do představy o Miloslavu Pávkovi, jako o podivínovi, zapadá i jeho zájem o paranormální jevy a „víra“ v mimozemské civilizace. Není dokonce ani nijak těžké představit si ho při proutkaření.

---

¹⁵⁰ Rozhovor: 6. 10. 2011.

Faktorů, které z M. Pávka dělají člověka, jež si zaslouží pozornost, je několik. Vedle jeho nesporně kvalitní a vysoce odborné práce, je to i široké spektrum zájmů, které sahá od tradičních zálib, jako je historie či četba, až právě po ony méně tradiční paranormální jevy. Také Pávkovy pevné zásady ho dělají zvláštním.

Z hlediska odborného se jedná především o velmi schopného konstruktéra textilních patentů a předního českého znalce dějin textilu. Bohužel, vzhledem k době ve které žil nemohl plně rozvinout své schopnosti a ani nebyl dostatečně profesně doceněn.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

- Státní okresní archiv Liberec, fond Dipl. Ing. Pávek Miloslav, pozůstalost.
- Rozhovor: Iva Kvapilová, 17. 3. 2011.
- Rozhovor: Iva Kvapilová, 6. 10. 2011.

Literatura

- EDEREROVÁ, R – PODANÝ, V., Sborník archivních prací, 1984, s. 322- 323.
- VANĚK, M. a kol., *Orální historie. Metodické a „technické“ postupy*, Olomouc 2003, 78 s.
- PÁVEK, M., *Průtažná zařízení na textilních strojích*, Praha 1954, 153 s.
- PÁVEK, M., *K dějinám technologie lnářské výroby v českých zemích*, In *Sborník pro dějiny přírodních věd a techniky 10*, NČSAV, Praha 1965, s. 297-344.
- PÁVEK, M., *K dějinám bavlnářské výroby v našich zemích*, Zprávy čs. společnosti pro dějiny věd a techniky, Praha 1969, s. 2-14.
- PÁVEK, M., *Textilní výroba v historickém přehledu. D. 1 /*. Praha: Národní technické muzeum, 1971, 214 s.
- PÁVEK, M., *Textilní výroba v. historickém přehledu. D. 2 /*. Praha: Národní technické muzeum, 1972, s. 215- 446.
- PÁVEK, M., *7 století historie obce Řetůvka*, Řetůvka 1974, 31 s.
- PÁVEK, M., *K historii sprádkání vlny na Brněnsku*, In: *Historie vlnářské výroby na Brněnsku*, Brno 1976, s. 43 – 59.
- PÁVEK, M., *Historický vývoj československých lnářských strojů*, Lnářský průmysl – Příspěvky k dějinám, svazek 4, Turnov 1981, s. 263-315.
- PÁVEK, M., *Československé textilní strojírenství /*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství dopravy a spojů, 1981, 173 s.
- PÁVEK, M., *K historii lnářské terminologie*, *Lnářský průmysl* - Příspěvky k dějinám svazek č. 5, Turnov 1984, s. 261-276.
- PÁVEK, M., *Jutařská výroba do druhé světové války*, in *Příspěvky k dějinám jutařského průmyslu v českých zemích*, Dvůr Králové – Turnov 1986, s. 147-166.

- PÁVEK, M., *Textilní výroba*. In *Studie o technice v českých zemích 1800-1918. III*. Praha: Národní technické muzeum, 1985, s. 9-61.
- PÁVEK, M., *Textilní výroba*. In *Studie o technice v českých zemích 1800-1918. IV*. Praha: Národní technické muzeum, 1986, s. 9-61.
- PÁVEK, M., *700 let obce*, Ústí n/Orlicí 1992, 40 s.

Nevydané publikace

- PÁVEK, M., *Textilácké nepokoje v Českých zemích*, 77 s.
- PÁVEK, M., *Textilní výkladový slovník*, 370 s.
- PÁVEK, M., *Luková v historickém přehledu*, 7 s.

Webové stránky

- *Http://www.ustinadorlici.cz* [online]. 2011 [cit. 2011-05-25]. Město Ústí nad Orlicí. Dostupné z WWW: <<http://www.ustinadorlici.cz/mesto/>>.
- *Http://perla.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-10-25]. PERLA, bavlnářské závody, a.s. Dostupné z WWW: <http://perla.cz/czindex.php?lang=cz>.
- *Textilní nálezy* [online]. 1999 [cit. 2010-06-09]. Archeologické nálezy textilií a jejich zpracování. Dostupné z WWW: <<http://www.archeologied47.cz/d47/meziobor/textil.htm>>.
- *Severočeské muzeum v Liberci* [online]. 2004 - 2010 [cit. 2010-06-09]. Sbírky. Dostupné z WWW: <http://www.muzeumlb.cz/?page=sbirky>.
- Příspěvatelé Wikipedie. Bavlna [Internet]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie; 27. 01. 2011, 01:02 UTC [cited 19. 03. 2011]. Dostupné na: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Bavlna&oldid=6444987>.
- TEXITE.info [online]. 2006 – 2008 [cit. 2011-05-06]. Texsite.info. Dostupné z WWW: <<http://www.texsite.info/>>.

- *Historické panorama tkaní* [online]. 2010 [cit.2011-03-12]. Historie textilu. Dostupné z WWW: <<http://www.skolatextilu.cz/history/tkani/3.html>

Seznam příloh

Příloha I. Archivní pomůcka č. 430 a Inventární seznam

Příloha č. Ia:

Pávek Miloslav, Diplomovaný technik 1942 – 1992, Archivní pomůcka č. 430.

Příloha č. Ib:

Inventární seznam fondu Pávek Miloslav, Diplomovaný technik 1942 - 1992.

Příloha II: Fotografie

Příloha č. IIa:

Rodný list, vydáný r. 1946

Příloha č. IIb:

Absolventi přádelnické školy 1942

Příloha č. IIc:

M. Pávek při práci, asi 60. léta.

Příloha č. IId:

M. Pávek se spolupracovník

Příloha č. IIe:

S vnoučkem, 80. léta

Příloha č. II f:

Jedna s posledních fotografií, po r. 1990

PŘÍLOHY

Příloha č. Ia: Pávek Miloslav, Diplomovaný technik 1942 –
1992, Archivní pomůcka č. 430.

STÁTNÍ OBLASTNÍ ARCHIV V LITOMĚŘICÍCH
Státní okresní archiv Liberec

Pávek Miloslav, Diplomovaný technik
1942 – 1992

INVENTÁŘ

NAD 1303

Archivní pomůcka č. 430

Zuzana Černá

LIBEREC 2011

Obsah

Úvod inventáře

a) Životopis Miloslava Pávka	2
b) Vývoj a dějiny archivního souboru	4
c) Archivní charakteristika archivního souboru	4
d) Stručný rozbor obsahu archivního souboru	5
e) Záznam o uspořádání archivního souboru	6
Prameny a literatura	6
Inventární seznam	7

a) Životopis Miloslava Pávka

Miloslav Pávek se narodil v obci Řetůvka ležící nedaleko Ústí nad Orlicí dne 14. 5. 1923 textilnímu dělníku Josefu Pávkovi a jeho ženě Anně Pávkové, za svobodna Kovaříkové. Zaměstnání v textilní výrobě bylo v oblasti hlavním zdrojem obživy většiny rodin a zabývali se jí i Pávkovi předkové. Otec pracoval v Sobotkově továrně v obci Kerhartice a textilními dělnicemi se staly i Miloslavovy sestry Marie a Marta.

Od roku 1933 byl otec následkem hospodářské krize trvale nezaměstnaný, pouze příležitostně vykonával různé práce a stálé místo dělníka na stavbě u ČSD získal až roku 1940. Kvůli obtížné finanční situaci rodiny musel Miloslav Pávek už v 15 letech nastoupit do práce v Kadrmanově textilní továrně v Kerharticích u Ústí nad Orlicí, kde pracoval zprvu jako pomocný dělník, později na kvalifikovanějším místě jako vazač nití.

Od roku 1940 Pávek navštěvoval dvouletou textilní školu v Ústí nad Orlicí. O prázdninách pracoval na stavbách jako dělník. Po absolvování školy v roce 1942 byl totálně nasazen v rakouském Gmundenu v textilní továrně.

Po skončení 2. světové války a návratu z Rakouska domů se nakrátko vrátil ke Kadrmanovi do textilky, potom ale nastoupil prezenční vojenskou službu v Praze. Dosáhl hodnosti svobodníka a seznámil se zde se svou budoucí ženou Žofií Dolejšovou. Vzali se 21. srpna 1948.

Vojenskou službu ukončil roku 1947 a potom nastoupil u národního podniku Seba v závodě v Oldřichově v Hájích. Pracoval tu jako technický úředník ve „vigoňové“¹ přádelně. V Sebě pracoval i během převratu v únoru 1948 a dočasně se v ní stal i národním správcem poté, co byl předešlý sesazen Akčním výborem.² Další funkce zastával i ve svém bydlišti v Doubí u Liberce, kam se přestěhoval r. 1949, kde byl členem Akčního výboru Národní fronty. Na Gottwaldovu výzvu vstoupil jako kandidát do KSČ a roku 1950 se stal členem strany. Později byl funkcionářem v Základní organizaci KSČ a Závodní organizaci ROH Výzkumného ústavu textilních strojů.

V roce 1948 nastoupil jako plánovač do Seby v Tanvaldě na podnikovém ředitelství, záhy si však našel novou práci v TEXTILANĚ v Rochlicích (později

---

¹ Příže ze směsi textilního odpadu. Při její výrobě je používán podobný postup jako při mykání vlny. ([Http://slovník-cizich-slov.abz.cz](http://slovník-cizich-slov.abz.cz) [online]. 2005-2006 [cit. 2011-06-09]. Vigon. Dostupné z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/vigon>>.)

² Mocensko politické orgány, sloužící k uchopení moci komunistickou stranou v roce 1948.

Rotex), kde byl vedoucím přádelny. Roku 1950 se stal vedoucím pracovníkem výzkumného studijního střediska. V této funkci podával zlepšovací návrhy a patenty. Pracoval zde do r. 1951, kdy byl založen Výzkumný ústav textilní technologie a Pávek do něj přestoupil. Ujal se zde místa výzkumného pracovníka v přádelnách. Věnoval se vývoji průtažných systémů, o nichž mu v roce 1954 vyšla kniha.³ Od roku 1958 pak byl vedoucím přádelen. Zde také podával spolu se spolupracovníky řadu patentů, např. systém Miraln nebo bezvřetenové spřádání Naspin. Patentován byl i v zahraničí. S patenty se uplatnil i jinde - na začátku 80. let spolupracoval na jednom z patentů brněnského Výzkumného úřadu pletářského, na jiném v KOVOSTAVU, národním podniku v Ústí nad Orlicí.

V padesátých letech si Pávek doplňoval vzdělání. Začal studovat na večerní střední průmyslové škole textilní. Odmaturoval v roce 1959 a o rok později absolvoval VUML⁴. Studia ukončil s titulem „Diplomovaný technik“.

Během svého zaměstnání Miloslav Pávek pracoval jako dělnický autor v rozhlasovém studiu čs. rozhlasu, psal pro něj rozhlasové hry a fejetony. Této činnosti se věnoval do roku 1953. Bohužel žádná z jeho her se nedochovala. Také v srpnu roku 1968 pracoval v Liberci pro rozhlas, podílel se na jeho chodu a připravoval vstupy. Pro tuto činnost během prvních chvil okupace byl v roce 1969 vyloučen ze strany a zároveň sesazen z místa vedoucího pracovníka ve Výzkumném ústavu Elitex. Nadále tu pracoval jen jako řadový zaměstnanec až do roku 1986, kdy ústav pro neshody na pracovišti opustil. Vedle svého zaměstnání a spolupráce na různých patentech si Pávek přivydělával rovněž publikační činností. Řadu let strávil prací na *Textilním výkladovém slovníku*, který však nakonec vydán nebyl.

Miloslav a Žofie Pávkovi měli tři děti – nejstarší Evu, narozenou roku 1949, a dvojčata Ivu a Miloslava. Pávkova manželka pracovala jako textilní dělnice a od roku 1953 do roku 1961 v národním podniku Medika jako expedientka. Od roku 1961 pak zůstávala doma s dětmi a pobírala invalidní důchod. Po přestěhování do Liberce rodina bydlela nejprve v domě pod libereckým hlavním nádražím a od 70. let na Františkově.

Miloslav Pávek náhle zemřel dne 20. září roku 1992 na infarkt.⁵

---

³ M. Pávek, *Průtažná zařízení na textilních strojích*, Praha 1954.

⁴ Večerní univerzita marxismu-leninismu.

⁵ Iva Kvapilová, 17. 3. 2011.

b) Vývoj a dějiny archivního souboru

Dokumenty vznikly z převážně vědecké činnosti Miloslava Pávka. Písemnosti byly předány do SOkA Liberec manželkou po jeho smrti v roce 1992. Archivní soubor byl do NAD zapsán pod číslem 1303. Osobní fond se nachází v depozitáři SOkA Liberec ve Vilové ulici.

Archivní soubor byl dokončen v červnu 2011.

c) Archivní charakteristika archivního souboru

Časový rozsah archivního souboru je od roku 1942 do roku 1992. Nejstarší dokumenty ve fondu jsou fotografie a rodný list Miloslava Pávka, vydaný v roce 1946. Nejmladšími texty jsou soukromé dopisy původce fondu a dva strojopisy nevydaných knih.

Arch. soubor byl uspořádán a zinventarizován na základě Základních pravidel pro zpracování archivního materiálu, Praha 1960, Vyhlášky č. 645/2004 Sb., Vyhlášky č. 192/2009 Sb., Archivní příručky, Praha 1965 a Základních pravidel pro zpracování archivního materiálu a jejich aplikace při zpracování archivních pomůcek v pořádacím programu Bach, Litoměřice 2010 (č.j. SOALT/3867/2010). Při pořádání fondu byla vytvořena jeho struktura uměle dle metodického pokynu pro zpřístupňování osobních fondů: R. Edererová – V. Podaný, Sborník archivních prací, 1984, s. 322- 323.

Fond tvoří jedenáct kantonů a nachází se v něm především písemnosti vzniklé vědeckou činností původce, zejména přípravy a pomocný materiál k publikacím. Dále pak patentní listiny, strojopisy či vydané práce.

Pak je zde korespondence, kterou tvoří jak dopisy původcem přijaté, tak ty odeslané. Jedná se především o dopisy týkající se veřejné činnosti Miloslava Pávka. Korespondence rodinná není častá, nachází se zde pouze několik exemplářů.

Poslední částí fondu je ilustrační materiál o původci, jako jsou jeho fotografie a novinové výstřižky, jež dokládají jeho zájmy.

Struktura fondu:

- I. Životopisný materiál
- II. Korespondence
- III. Vědecká a odborní činnost
- IV. Ilustrační materiál o původci fondu

Během pořádání nedošlo k vnitřní skartaci

Z důvodu malého množství dokumentů nebyl vytvořen rejstřík

d) Stručný rozbor obsahu archivního souboru

Ve fondu chybí Pávkovy osobní doklady. Je zde pouze jeho rodný list vydaný 30. 11. 1946 (inv. č. 1). Také hospodářské a majetkové záležitosti nejsou úplné a zcela chybí pro 40. a 50. léta (inv. č. 3).

Zajímavou částí fondu jsou Pávkovy vlastní paměti. Díky nim se dá sestavit přehled původcova života, byť pouze do začátku 60. let, kdy ve vzpomínkách končí narozením svých dětí. Dozvídáme se tak o jeho práci v Kadrmanově textilní továrně, o totálním nasazení v rakouském Gmundenu během 2. světové války či o práci pro studio československého rozhlasu, pro který psal rozhlasové hry a fejetony jako dělnický autor (inv. č. 2). Součástí těchto pamětí je i rodokmen jeho rodiny sahající až do poloviny 17. stol. (inv. č. 2).

Zastoupena je zde také korespondence a to především ta, jež souvisí s jeho veřejnou činností (inv. č. 5). Pod inv. č. 4 se nachází rodinná korespondence, jež ovšem není početná.

Nejobsáhlejší částí fondu jsou vědecké práce původce. Nachází se zde část jeho vydaných knih (inv. č. 6). Jinak to jsou především přípravy, koncepty, strojopisy, obrazový materiál k různým obdobím textilní výroby apod. Pozoruhodný je „Textilní významový slovník“ pod inv. č. 19. Obsahuje hesla z oblasti surovin, jejich získávání a výroby z nich, chemie, strojírenství, oděvnictví, bytového a technického textilu, textilní i strojírenské organizace, značky strojů. Slovník má 6000 hesel i z nejstarších literárních pramenů a seznam použité literatury. Ve fondu se k němu nacházejí přípravy a strojopis. Práce na Slovníku Pávkovi zabrala více než desetiletí (zhruba od r. 1980 až do r. 1992), poté jej nabídl k vydání, ke kterému ovšem nedošlo. Kromě prací o textilu

se Pávek věnoval i psaní publikací o svém rodišti. V jeho pozůstalosti se nacházejí strojopisy k historii obcí Řetůvky (inv. č. 20) a Lukové (inv. č. 21).

e) Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky

V roce 2011 archivní soubor uspořádala, zinventarizovala a úvod sepsala v rámci praxe a práce na bakalářské práci na Technické univerzitě Liberec Zuzana Černá.

Inventář byl vyhotoven za pomoci programů MS Word a Inventáře firmy Bach Systems.

Použité prameny a literatura

- Státní okresní archiv Liberec, fond Pávek Miloslav, Diplomovaný technik
- Rozhovor: Iva Kvapilová, 17. 3. 2011
- *Http://www.ustinadorlici.cz* [online]. 2011 [cit. 2011-05-25]. Město Ústí nad Orlicí. Dostupné z WWW: <<http://www.ustinadorlici.cz/mesto/>>.
- *Http://perla.cz*[online].2009[cit.2010-10-25]. PERLA, bavlnářské závody, a. s. Dostupné z WWW: <<http://perla.cz/czindex.php?lang=cz>>.

Název archivního souboru:	Pávek Miloslav, Diplomovaný technik
Značka souboru:	Pávek Miloslav
Časové rozmezí:	1942-1992
Počet evidenčních jednotek:	11 celkem (kartony)
<i>(celkově rozepsaný dle typů)</i>	
Počet inventárních jednotek:	28
Rozsah v bm:	1,4
Stav ke dni:	3. 10. 2011
Fond zpracoval:	Zuzana Černá
Pomůcku sestavil:	Zuzana Černá
Počet stran:	10

Pomůcku schválila Mgr. Hana Chocholoušková - ředitelka SOkA Liberec protokolem SOALT/4686/2011 ze dne 3. 10. 2011

**Příloha č. Ib: Inventární seznam fondu Pávek Miloslav,
Diplomovaný technik 1942 – 1992**

Inv. čís.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm.
I. ŽIVOTOPISNÝ MATERIÁL			
1	Osobní doklady	1946	kt 1
2	Paměti, rodokmen	1980–1990	kt 1
3	Hospodářské a majetkové záležitosti (smlouvy, platové zařazení)	1964–1992	kt 1
II. KORESPONDENCE			
4	Rodinná korespondence	1989–1990	kt 1
5	Korespondence osobní	1967–1992	kt 1
III. VĚDECKÁ A ODBORNÁ ČINNOST			
6	Vydané vědecké práce	1954–1986	kt 2
7	Referáty	1986	kt 3
8	Posudky	1979–80	kt 3
9	Patentní listiny	1955–1985	kt 3

Inv. čís.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm.
10	"Bavlnářský průmysl v českých zemích do 1.sv. v." (příprava)	[1950–1992]	kt 3
11	"Vlnářský průmysl v českých zemích do 1.sv.v." (strojopis)	[1976–1978]	kt 4
12	"Vývoj textilní výroby po roce 1945" (strojopis)	1977	kt 4
13	"Soupis bojů našich textiláků " (strojopis, koncept)	1986	kt 4
14	"Textilní nepokoje v českých zemích do r. 1850" (příprava)	[1980–1992]	kt 5
15	"Textilní výroba 1918-1945" (příprava, poznámky, obrazový materiál)	[1980–1992]	kt 5
16	"Přehled vývoje textilní výroby I.-II. období" (koncept)	[1981–1992]	kt 5
17	"Chronologie textilní výroby" (příprava, koncept)	1982	kt 5
18	"Československé textilní strojírenství, období 1945-1958 a 1958- 1980" (podklady, strojopis)	[1980–1992]	kt 6
19	"Textilní významový slovník" (příprava)	[1980–1992]	kt 6
19	"Textilní významový slovník" (strojopis)	[1980–1992]	kt 7
20	"Řetovské údolí 1242-1992" (poznámky, koncept, strojopis)	1992	kt 8
21	"Luková v historickém přehledu do roku 1918" (koncept)	[1990–1992]	kt 8
22	"Závěrečná zpráva- výzkumné práce na tkalcovském skřípcovém stavu pro hrubé tkaniny"	1964	kt 8
23	Skripta	1985	kt 8

Inv. čís.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm.
24	Pomocný a studijní přípravný materiál (poznámky, novinové výstřižky a články, apod.)	[1950–1992]	kt 9
25	Přípravný materiál, poznámky	[1950–1992]	kt 10
26	Obrazová dokumentace k textilní výrobě	[1950–1992]	kt 10

V. ILUSTRAČNÍ MATERIÁL O PŮVODCI FONDU

27	Fotografie osobní	1942–1982	kt 11
28	Novinové články	[1950–1992]	kt 11

Příloha č. IIa: Rodný list, vydaný r. 1946

Československá republika. Diecéze: Hradec Králové

Polit. okres: } *Křt. úř.* Vikariát: *Řetovské*

Soudní okres: } *Řetovské* Fara: *Řetovské*

Farní úřad Řetovské

56/116

Rodný a křestní list

Matrika: *novorepublik* Kniha: *11* List: *170* Poř. čís.: *9*

Den, měsíc, rok	narození křtu	<i>17. srpna 1903</i>
Jméno křtícího		<i>Kont. Jan, Řetovské</i>
Jméno a příjmení křtěnce		<i>Pávek, Vilém</i>
Náboženství		<i>římско-katolické</i>
Pohlaví		<i>mužské - ženské</i>
Zrození		<i>manželské - nemanželské</i>
Místo narození (číslo domu)		<i>Řetovské č. 26</i>
OTEC (jméno a příjmení, náboženství, povolání, bydliště, příp. místo narození a jména rodičů)		<i>Pávek Josef, kovář, tov. dělník v Řetovské č. 26 syn Josefa Pávky, chlapníka v Řetovské č. 40 a manželky Karoliny, dny Karla Janoty, chlap. v Řetovské č. 49</i>
MATKA (jméno a příjmení, náboženství, povolání, bydliště, příp. místo narození a jména rodičů)		<i>Anna, Nováková, katolická, dny Antonína Nováka, chlapníka v Řetovské č. 26 a Barbory dny Václava Pávky zmlínkové v Řetovské č. 5</i>
Porodní asistentka		<i>Juliana Váňousová, Řetovské č. 47</i>
Kmotři		<i>Kučerák Jan, Řetovské č. 11. Pavlová Marie Řetovské č. 40</i>
Poznámka		

Na důkaz toho vlastnoruční podpis podepsaného a úřední razítko

Děkaný - farní úřad v

Řetovské

, dne

30/XI. 1946.

Karel Kulíček,

Podpis.

admin.

**Příloha č. IIb: Absolventi přádelnické školy 1942, M. Pávek
spodní řada, zcela vlevo**

Příloha. č. IIc: M. Pávek při práci, asi 60. léta

Příloha č. IId: M. Pávek se spolupracovníky

Příloha IIe: S vnoučkem, 80. léta

Příloha II f: Jedna s posledních fotografií, po r. 1990

